

Agende

for

det mosaiske Troessamfunds Synagoge

i Kjöbenhavn,

til Brug ved

Gudstjenesten og andre høitidelige Leiligheder,

udarbeidet

af

Dr. A. A. Wolff,
Præst ved bemeldte Samfund.

Med det Kongelige danske Cancellies naadigste Bevilling.

Kjöbenhavn.
Trykt i det Roberiske Officin.
1833.

Indhold

af

Synagoge=Reglementet.

Første Affnit.

Om Synagogeordenen i Almindelighed.

Tredie Afsnit.

Om Kirkebetjenterne.

I. Almindelig Bestemmelse.

II. Særegne Bestemmelser.

A. Om den første Forsanger.

B. Om den anden Forsanger.

C. Om Assistenterne og Choret.

D. Om Correktøren.

E. Om Opsynsmændene.

Fjerde Affnit.

Om Opraabning til Thoralæsning m. m.

Femte Affnit.

Om Menigheden.

Indhold
af
Liturgien.

Første Afsnit.

I. Almindelig Bestemmelse.

II. Særegne Bestemmelser.

Andet Afsnit.

Om den almindelige offentlige Gudstjeneste.

I. Om den daglige Gudstieneste.

II. Om de halve Festdage, Fastedagene ꝛc.

Tredie Afsnit.

Om Gudstjenesten paa Sabbaths-, Fest- og andre Helligdage.

I. Om Sabbathen.

II. Om Festdagene.

A. De 3 aarlige Fester.

B. Nytaarsfesten og Forsoningsdagen.

III. Religionsprøven og den almindelige Bededag.

A. Religionsprøven.

B. Den almindelige Bededag.

Fjerde Afsnit.

Om den almindelige Kirkebøn.

Femte Afsnit.

Om de kirkelige Casual-Festligheder.

Om Vielser.

Om Liigbegjængelser.

Förste Afdeling.

Synagoge-Reglement.

Første Afsnit.

Om Synagoge-Ordenen i Almindelighed.

I. Almindelig Bestemmelse.

Øiemed og Hensigt.

§. 1. Hensigten med Synagoge-Reglementet er at bevirke saavel det fornødne Tilsyn med Kirkebygningen i alle dens Dele, som Ordens Haandhævelse ved den i samme afholdende Gudstjeneste, samt Bortryddelse af alt, hvad der kunde forstyrre Andagten, og endelig en bestemt Fremgangsmaade ved de til Gudstjenesten henhørende Forretninger.

II. Særegne Bestemmelser.

A. Om Bygningen og Redskaberne m. m.

Bygningen og Redskaberne.

§. 2. For at holde Bygningen saavel udvendig som indvendig i en reen, til dets Øiemed svarende Tilstand, kan det:

a) ikke tilstedes nogen, for sin Beqvemmeligheds Skyld at lade noget forandre i det Indre af Synagogen, der at foranstalte noget borttaget eller tilføiet, at lade Bøger eller deslige blive henliggende paa Pultene eller Stolene;

b) ikke tillades enten paa det Udvendige eller Indvendige af Synagogen at opslaae noget, i det Bekjendtgjørelser angaaende kirkelige Anliggender kun blive at opslaae i Vestibulen i et eget dertil indrettet Skab, og det allene, naar de af Forstanderskabet ere underskrevne. Alle andre Bekjendtgjørelser, som ellers eller andenstèds maatte blive opslaaede, besørger den Kirkeforstander, som har det daglige Tilsyn, nedtagne;

c) ikke heller tillades Nogen at medtage Tæpper, Skamle eller deslige; lave Sæder til תשעה באב ville paa Menighedens Bekostning blive anskaffede, ligesom de og ved Kirkebetjenterne ville blive hensatte og borttagne.

Gudstjenestens Begyndelse.

§. 3. Tiden, paa hvilken Gudstjenesten hver Gang begynder, bliver bestemt af Forstanderskabet, og iforveien bekjendtgjort paa en Tavle, som ophænges i Vestibulen.

Tiden, naar Synagogen aabnes og lukkes.

§. 4. Synagogen aabnes en halv Time før Gudstjenestens Begyndelse og lukkes en halv Time efter sammes Tilendebringelse. Imedens Prædiken holdes og imedens דוכן finder Sted, bliver Hoved-Indgangen lukket.

B. Om dem, der besøge Synagogen.

Om Indtrædelsen i Synagogen m. m.

§. 5. Enhver, som træder ind i Kirken har at forholde sig paa en for Guds Huus passende, sømmelig Maade, saaledes som det vil blive bekjendtgjort deels i Vestibulen, deels ved Hen-

læggelse af et Exemplar af denne Underretning i enhver Stol. Desuden fastsættes det:

a) At Børn under 6 Aar aldeles ikke, og Børn over denne Alder kun under Opsyn af deres Forældre, som ere ansvarlige for deres Forhold, have Adgang til Synagogen. Voxne Drenge kunne vel indlades, uden at være under et saadant Tilsyn, i Synagogen, men de blive strax fra samme at bortvise, naar de tillade sig det Mindste, der forstyrrer Andagten eller Roligheden;

b) at Mandfolk, med Undtagelse af Kirkebetjenterne, ikke have Adgang til Fruentimmerkirken;

c) at Fruentimmer ikke heller have Adgang til Mandfolkekirken, med Undtagelse af Vielser, ved hvilke de gifte Koner dog have at indfinde sig med bedækket Hoved.

Om Klæderne.

§. 6. Enhver der indfinder sig i Synagogen maa være anstændigen klædt, og bør aldeles ingen Af- eller Omklædning finde Sted i det Indre af Kirken, naar undtages Iførelsen af **Tallis** og **Tefilin**, dog ønskes det, at de sidste kun paalægges i det Indre af Synagogen, naar og forsaavidt som der i Vestibulen ikke skulde findes Leilighed hertil. Fremdeles er det forbudet, uden Fodtøi at indfinde sig i Synagogen, hvisaarsag Synagogens Bestyrelse besørger Skoe af Filt anskaffede, som overlades dem, der behøve samme, til Afbenyttelse i Synagogen. Ahroniterne paaligger det ogsaa ved דוכן at iføre sig Skoe af Filt.

Pladsenes Besættelse.

§. 7. Paa enhver i Kirken indrettet Plads maa der ikke opholde sig mere end een Person, dog saaledes, at det er den Voxne tilladt at have et Barn hos sig, naar de, der faae Plads ved Siden af ham, derimod intet finde at erindre.

Andægtigt Forhold.

§. 8. Under Gudstjenesten er det enhvers Pligt at forholde sig paa en andægtig Maade og iøvrigt at efterkomme de angaaende det Rituelle og Liturgiske længere hen givne Forskrifter.

Bekjendtgjørelser.

§. 9. Intet Slags Bekjendtgjørelser, den lovbefalede Lysning fra Prædikestolen alene undtagen, bør skee i Kirken, men derimod alene i Vestibulen og kun efter Forstanderskabets Foranstaltning.

Andet Affnit.

Om Kirkeforstanderskabet.

Personalet.

§. 10. Forstanderskabet for Synagogen bestaaer af Menighedens Præst, som sammes Formand, af dens Repræsentanter og af 4 andre Medlemmer, som dertil blive valgte.

Valget.

§. 11. Det i forrige §. ommeldte Valg skeer saaledes, at de contribuerende Medlemmer af Mandkjønnet, som have leiet Plads i Synagogen og ere over 25 Aar gamle, paa en Stemmeseddel nævne 4 saadanne Medlemmer, som desforuden maae være Mænd af et uplettet Rygte. De fire, som findes at have de fleste Stemmer, blive Medlemmer af Forstanderskabet. Af dem, som vælges, fratræde hvert Aar tvende, første Gang efter Lodkastning, og senere efter Anciienniteten, dog at de, som fratræde, paa ny kunne vælges.

Pengevæsenets Bestyrelse.

§. 12. Forstanderskabet bestemmer Kirkens Indtægter og Udgivter, men alle Indbetalinger og Udbetalinger, Kirken vedkommende, skee til og af Menighedens Kasse.

Forstanderskabets Møder.

§. 13. I det Mindste een Gang maanedligen holder Kirkeforstanderskabet Forsamling, og ellers saa ofte Formanden finder for godt at sammenkalde det. Hvad der passerer i enhver Forsamling, bliver indført i en egen dertil indrettet Protocol og underskrevet af samtlige Tilstedeværende. Ingen Beslutning tages, naar ikke i det mindste 7 Medlemmer have indfundet sig ved samme. Er Præsten ikke tilstede, fungerer Formanden for Repræsentanterne, som Kirkeforstanderskabets Formand, og er ogsaa han fraværende, da den af de øvrige Repræsentanter, som træder i hans Sted. Alle Beslutninger fattes efter Stemmefleerheden, saaledes at Formanden, naar Meningerne ere deelte, har den afgjørende Stemme.

Tilsyn i Synagogen.

§. 14. Kirkeforstanderskabets Medlemmer, med Undtagelse af Præsten, have skifteviis, hver sin Uge, specielt Tilsyn med Gudstjenesten i Kirken, saaledes at den, der har Tilsynet, hver Gang, saavel Søgne- som Helligdage, naar Gudstjenesten holdes, indfinder sig i Kirken, og paaseer, at alt udføres i behørig Orden, i Overeensstemmelse med den vedtagne Liturgie, samt at ingen tillader sig at foretage noget, som kunde forstyrre Andagten. I Særdeleshed besørger han Fordelingen af de kirkelige Forretninger, og foretager selv, efter den bestemte Anviisning, det Fornødne med Hensyn til Thoras Udtagelse af det hellige Skab, ved Læsningen af samme, og ved dens Indsættelse i det hellige Skab. Fremdeles indfører han i en egen dertil indrettet Bog de Personer, som i Løbet af Ugen have havt kirkelige For-

retninger i Synagogen, for at Offeret, de i denne Henseende have at yde, hos dem kan indkasseres.

Fælleds Deeltagelse i Forretningerne.

§. 15. I alle de Forretninger, der paaligge den ifølge foregaaende §. fungerende Kirkeforstander, assisteres han hver Sabbath og Helligdag, samt hver Helligaften, af de andre i Synagogen tilstedeværende Medlemmer af Forstanderskabet, af hvilke stedse den, der nærmest efter ham skal komme til at have det specielle Tilsyn med Gudstjenesten, til de ommeldte Tider bør indfinde sig i Synagogen. Forretningerne deles imellem dem saaledes, at den, der har det specielle Tilsyn, udfører det Væsentligste, og de øvrige det mindre Væsentlige. I Særdeleshed paaligger det hiin, at give Kirkebetjenterne de fornødne Befalinger og at irettesætte dem, naar de ikke efterkomme samme.

Om den temporært fungerende Forstander.

§. 16. Den af Forstanderskabet, som har det specielle Tilsyn med Synagogen, paaligger det i Løbet af den Uge, i hvilken han saaledes fungerer, at paasee: 1) at Indbydelsen til Thoralæsningen, saavelsom til de øvrige ceremonielle Forretninger, skeer i behørig Orden og efter rigtig Fordeling; 2) at Kirken i alle dens Dele holdes reen; 3) at der haves Forraad af det til Belysningen fornødne Materiale og 4) at de Requisiter, der behøves til enhver forefaldende Høitidelighed, haves i Beredskab. Fremdeles paaligger det ham, ved enhver Vielse, der foretages i Kirken, at indfinde sig og der at fungere paa den bestemte Maade.

Rolighedens Overholdelse.

§. 17. Naar Roligheden paa en eller anden Maade forstyrres i Synagogen, paaligger det Forstanderskabets Medlemmer paa en høflig og skaanende Maade at formaae de Vedkommende

til at forholde sig rolige. Først efterat saadanne Formaninger have viist sig at være frugtesløse, ere de berettigede, men derhos ogsaa forpligtede til at gribe til alvorlige Midler, for at tilveiebringe den behørige Rolighed.

Forstandernes Plads i Synagogen.

§. 18. Saavel den fungerende Kirkeforstander, som den, der nærmest efter ham vil komme til at fungere, har sin Plads ved Siden af Præstens. Ved Søgnedags Gudstjenesten, iforer hiin sig en sort Kappe, men hver Løver- og Festdag skal hiin, saavelsom denne være sort klædte og iførte Kapper.

Ansvarlighed og Indskrænkninger.

§. 19. Den fungerende Kirkeforstander er ansvarlig for alt, hvad der forefalder i Synagogen i hans Functionstid. Han er ikke berettiget til at træffe nogen Forandring, i den engang vedtagne Orden, uden efter foregaaende Overeenskomst med sine Colleger, af hvilke dog ingen vilkaarligen bør gjøre Indgreb i hans Forretninger.

Opsyn over Kirkebetjentene.

§. 20. Samtlige ved Synagogen ansatte Betjente, staae under Kirkeforstanderskabet, og er dette, ligesom enhver Kirkeforstander især, berettiget til at paatale de Forsømmelser eller Forseelser, i hvilke en eller anden af Betjentene maatte gjøre sig skyldig, samt at tilholde Vedkommende at efterkomme sin Pligt. Skulde et saadant Tilhold være uden Nytte, da kan Kirkeforstanderskabet paalægge den Skyldige Straf, og efter Omstændighederne afsætte ham fra hans Bestilling.

Betjentenes Ansættelse.

§. 21. Naar en eller anden af Bestillingerne ved Kirken bliver vacant, tilkommer det Kirkeforstanderskabet at vælge en ny Betjent i den Afgangnes Sted.

Archivet.

§. 22. I et Værelse ved Synagogen skal indrettes et passende Archiv, hvori bliver at bevare Forstanderskabets Protocol, de øvrige Kirken vedkommende Bøger og Documenter, Musicalier, samt tvende Exemplarer af enhver i Synagogen afholdt, i Trykken udgiven Prædiken.

Tredie Afsnit.

Om Kirkebetjentene.

I.

Almindelig Bestemmelse.

Fortegnelse over Kirkebetjentene.

§. 23. Ved Kirken ansættes:

1) En første Forsanger.

2) En anden Forsanger.

3) Tvende Assistenter.

4) 12 Chordrenge.

5) En Corrector (בעל מגיה).

6) Saamange Opsynsmænd, som Forstanderskabet anseer fornødne, for at vedligeholde Orden i Synagogen.

Deres Tilstedeværelse i Synagogen.

§. 24. Det paaligger disse samtlige Kirkebetjente hver Helligaften og hver Helligdag at være tilstæde, og saavidt muligt uafbrudt, saalænge Gudstjenesten varer, at forblive i Kirken. Ved Gudstjenesten, som finder Sted de Søgnedage, ere kun de under Nr. 1, 2 og 6 anførte, pligtige til altid at indfinde sig i Synagogen.

II.
Særegne Bestemmelser.

A. Om den første Forsanger.

Den første Forsangers Reqvisiter.

§. 25. For at kunne beklæde første Forsangers Post, udfordres:

a) En reen og tydelig Udtale af de hebraiske Bønner, som han maa forstaae.

b) Tilstrækkelige musicalske Kundskaber, til med Værdighed at kunne foretage Kirkesangen, dirigere Foredraget af Sangene, give Chordrengene den fornødne Underviisning, og anføre dem.

c) De øvrige Egenskaber, som henhøre til et opbyggeligt Foredrag, til hvilke bliver at henføre, Fortrolighed med den i Synagogen sædvanlige Modulation og Maade at synge paa.

d) Et uplettet Levnet, saavelsom Kjendskab til de sædvanlige Elementar-Videnskaber.

Hans Pligter med Hensyn til Bønnen.

§. 26. Den første Forsanger er forpligtet, at dirigere Bønnen (og om mueligt at forelæse i Thora):

1) Hver Sabbath, saaledes at han hver Fredag Aften begynder med לכו נרננה
og Løverdag Morgen med יגדל.

2) De store Høitidsdage
פסח, שבועות, סכות
om Aftenen og Morgenen samt Tillægsbønnen מוסף;
ראש השנה Aftenbønnen og Tillægsbønnen מוסף;
יום כפור: כל נדרי, מוסף, נעילה.

3) De halve Festdage:

הושענא רבה

פורים om Aftenen og Morgenen.

חנוכה første Aften, naar Lysene tændes, tilligemed מעריב.

ראש חדש om Morgenen, dog uden Ledsagelse af Choret og Assistenterne.

סליחות afvexlende med den anden Forsanger.

4) Fastedagene:

תשעה באב om Aftenen og om Morgenen afvexlende med den anden Forsanger og Assistenterne.

יום כפור קטן maanedlig afvexlende med den anden Forsanger.

5) Ved særdeles festlige Begivenheder, saasom Vielser, Omskjærelser o. s. v.

6) Hvergang han desforuden dertil opfordres af Kirkeforstanderskabet, eller den fungerende Forstander.

Hans øvrige Pligter.

§. 27. Det paaligger fremdeles den første Forsanger:

1) At øve Assistenterne og Choret, med dem at indstudere de nye Melodier, og at sørge for, at de og den anden Forsanger, nøie stemme med hinanden.

2) Ingensinde at lade nogen Tilfærdighed, eller andet, som kunde skade Gudstjenestens Værdighed, finde Sted.

3) Hver Sabbath og Helligdag at indfinde sig i det foreskrivende kirkelige Costume, og hver halv Festdag, i det mindste iført sorte Klæder og Kappe.

4) Ikke at vige fra de engang for Sabbathen og Festdagene antagne Melodier, og ikke at indføre noget nyt Tonestykke, forend han har holdt Proven for Forstanderskabet, og erhvervet dets Samtykke til Indførelsen af den nye Melodie, samt Tilladelse til at afvexle den med den forhen afbenyttede.

5) Naar der muligen hos ham opstaaer Tvivl med Hensyn til

Liturgien, Ritualet o. dsl. at henvende sig til Præsten og holde sig dennes Forskrivter efterrettelig.

6) At vedligeholde sin Bestillings Værdighed og ikke gjøre sig skyldig i noget, som kunde vanære denne, ligesom han og har at vaage over, at saavel Chordrengene, som Assistenterne opføre sig anstændig.

7) Til Bevaring i Archivet, at tilstille Forstanderskabet en fuldstændig Afskrivt af alle Musicalier og Sange, som blive indførte.

Forretninger ved Vielser, Omskjærelser o. s. v.

§. 28. Den første Forsanger er tillige et af Menighedens Vitterligheds Vidner, og har derfor at udføre alle med denne Bestilling forbundne Forretninger. Paa Forlangende indfinder han sig ogsaa hos Medlemmerne af Menigheden ved forefaldende Omskjærelser og Bryllupper, ved hvilke sidste Leiligheder han holder Bordbønnen, endelig ogsaa ved Begravelser, ved hvilke han udfører de i Liturgien bestemte Forretninger.

Hans Emolumenter.

§. 29. Foruden den fastsatte aarlige Gage, hvilken den første Forsanger erholder qvartaliter, og det Offer, som han er berettiget til tvende Gange om Aaret at modtage, saavelsom ogsaa de Gaver, der tilstaaes ham ved מי שברך, tilkommer ham for alle de i foregaaende §. ommeldte Forretninger, særskilt Betaling, hvilken det dog er overladt til de Vedkommende, som have at udrede samme, selv at bestemme.

Hans Forhold til Kirkeforstanderskabet.

§. 30. Den første Forsanger er pligtig at vise Kirkeforstanderskabet tilbørlig Agtelse, og at efterkomme dettes, saavelsom de enkelte Forstanderes Befalinger, forsaavidt de vedkomme hans Bestilling.

i Anvendelse. I Sommermaanederne blive **Pirke Aboth** (פרקי אבות (S. **251**) ikke oplæste, (dog er det ingen formeent, efter Gudstjenestens Ende, for sig at sige dem); imidlertid forbeholdes det Præsten over enkelte Kapitler eller enkelte Afsnit af bemeldte **Pirke Aboth** at holde forklarende, opbyggelige Foredrag, og bliver da Ordenen af denne Gudstjeneste i Sommermaanederne følgende:

אשרי, ובא לציון, ואני תפלתי,

Foredrag over פרקי אבות, hvorefter קדיש דרבנן (hvilket dog bortfalder om Vinteren),

קריאת התורה;

derefter שבע, ברכת צדקתך, קדיש, (om Vinteren, ברכי נפשי) עלינו, og קדיש.

מוצאי שבת, ɔ: Aftenbøn ved Udgangen af Sabbathen.

§. **21.** Saasnart det er bleven Nat, synger Choret de tvende, Sabbathen sluttende Psalmer לדוד ברוך og למנצח (S. **322—324**), hvorpaa Undercantoren foredrager den sædvanlige Aftenbøn (s. §. **14**) og hvad der ellers bliver læst (S. **324—336**).

II.

Om Festdagene.

A. De 3 aarlige Fester (שלש רגלים).

מעריב ɔ: Om Bønnen paa Foraftenen.

§. **22.** Efter **Mincha**-Bønnen bliver paa den sædvanlige Maade Aftenbønnen holdt, som om Aftenen før Sabbathen (S. **167—174**) efter Bestemmelserne i §. **16**, og da der paa

Grund af den særdeles Festlighed bør tilstedes Sangen mere Tid, saa maae de affyngende Stykker være at foredrage i passende Melodier, svarende til Festens Eiendommelighed og Bestemmelse; derefter følger ברכת שבע (S. 362—373), קדיש, קידוש, Bønnen (som dog udelades i de 2de første Aftener af Paaskefesten), עלינו, קדיש יתום og til Slutningen אדון עולם, der synges af Choret.

Paa første Helligdags-Aften begynder Gudstjenesten med מה טבו (S. 2), som Choret synger.

Paa Foraftenen til Thorafesten (שמחת תורה) bliver efter Aftenbønnen ud af **Machsor** (מחזור) i høitidelig og særdeles dertil satte Melodier behørigen affungen אתה הראית לדעת o. s. v. før, og de øvrige Stykker efter Thoraernes Fremtagelse, hvilken foregaaer efter de ovenfor angivne Forskrifter. Toget omkring Tribunen finder Sted i følgende Orden: **1)** Tvende Forstandere aabne samme; **2)** efter dem følger Forsangeren, der bærer en Thora, med Assistenterne, derimod forbliver Choret paa Tribunen indtil Toget betræder samme; **3)** Præsten med en Thora; **4)** enkelte Medlemmer af Menigheden, som følge parviis, bærende Thoraer, og hvis Antal, samt hvo der skal beæres dermed, bestemmes af Synagogeforstanderskabet.

Morgengudstjenesten, ɔ: שחרית og מוסף, i Almindelighed.

§. **23.** Morgenbønnen (שחרית) holdes som om Sabbathen, med de for Festdagene fastsatte Modificationer (S. **375**) og passende Melodier; derefter **Hallel** (S. **336**), hvorpaa der vedblives som om Sabbathen, dog saaledes at der efter den hellige Lades Aabning efter ויהי בנסוע af Choret **3** Gange istemmes ה׳ ה׳ אל רחום, hvorpaa רבונו של עולם bedes i stille Andagt; ved Thoraernes Udtagelse siger Choret ברוך שנתן, og iøvrigt som sædvanligt:

קריאת התורה (Forelæsning af Thora),

הנותן תשועה,

a) Hver Uge i de dertil bestemte Thoraruller (ספרי תורה) og Haftthorarullen at opsøge de Afdelinger (סדרה og פרשיות) som i Løbet af Ugen ville blive forelæste.

b) Med Nøiagtighed at gjennemgaae disse Afdelinger, for at opsøge de muеligen forefindende Skrivfeil og at rette dem.

c) For Forstanderskabet at anmelde de Ruller, der enten trænge til Reparation, eller ere i saadan Tilstand, at de aldeles ikke kunne afbenyttes.

d) Hver Gang, Thoralæsning finder Sted, at indfinde sig i Synagogen, for, naar Forstanderskabet skulde forlange det, at udføre denne Forelæsning.

E. Om Opsynsmændene.

Deres Ansættelse.

§. 38. Til at haandhæve den udvortes Orden ved Gudstjenesten antages i det mindste 3, og, om fornødent gjøres, flere redelige, i et godt Omdømme staaende Mænd, som Opsynsmænd ved Kirken, af hvilke een ansættes som Formand, og de øvrige som underordnede.

Deres Pligter med Hensyn til Orden i Synagogen.

§. 39. Det paaligger disse Opsynsmænd at vaage over Reenligheden i Synagogen i alle dens Dele, og til den Ende:

1) i Forening med hinanden dagligen at gaae omkring inden i og udenfor Synagogen, og at undersøge om der maatte være bleven noget liggende paa Pultene eller Stolene, hvilket de da tage til sig, for at tilstille Eiermændene det.

2) At gjemme samtlige Redskaber, Klædningsstykker og Ornamenter, Synagogen tilhørende og med Omhyggelighed at sørge for, at de ere i reenlig og god Stand og at intet deraf bortkommer.

3) Ligeledes bliver til dem overleveret Nøglen til det hellige Skab,

hvilket de hver Dag aabne, førend Gudstjenesten begynder, og igjen lukke, naar den er endt.

4) De skulle aabne Synagogen ½ Time før Gudstjenesten begynder, og lukke den ½ Time efterat den er endt, samt i den Tid forblive der. I ethvert Tilfælde maae, saalænge Kirken staaer aaben, een af dem være tilstede, for at have Tilsyn med Kirken.

5) At sørge for, at den bestandige Lampe נר תמיד til alle Tider brænder, og at tænde Lysene i Kirken inden Gudstjenesten begynder; imedens שמונה עשרה lydeligen gjentages, at gaae omkring med Bøsserne, samt at have Tilsyn med dem, som paa Festdagene og Helligaftenerne have det Hverv at tænde Lysene.

Deres øvrige Pligter.

§. 40. Fremdeles er det disse Opsynsmænds Pligt, forsaavidt Tjenesten i Kirken angaaer:

1) Dagen, forinden Thoralæsningen finder Sted, at være behjelpelig med at søge den Afdeling פרשה som skal forelæses.

2) Hver Sabbath og Festdag, kort førend det hellige Skab aabnes for at udtage Thoraen, at see, om de, der blive kaldte til Thoralæsningen og som derved have Functioner, ere tilstede, samt opgive den fungerende Forstander de Fraværende, og modtage dennes Bestemmelse; fremdeles, imedens Prædiken og Ahroniternes Velsignelse finder Sted, at holde Hovedindgangen til Kirken lukket.

3) I Løbet af Ugen at tilsige dem, som paa Sabbaths- og Festdagene blive kaldte til Thoralæsning, at modtage deres Bestemmelser, at besørge alt i denne Henseende Fornødne, og til Forsangeren at opgive Navnene paa de Tilsagte.

4) Alle Tjenesteforretninger imedens Gudstjenesten finder Sted

skulle de udføre med Anstand og Værdighed, og ingensinde med nogen paafaldende Iilfærdighed.

5) De besørge Forandringer angaaende Tiden, naar Gudstjenesten begynder, anført paa den dertil i Vestibulen indrettede Tavle, og desforuden der opslaaet hvad der, efterat være underskrevet af Forstanderskabet, i saadant Øiemed bliver dem tilstillet.

6) De have frem for nogen anden at paasee, at ingen, der opholder sig i Kirken, ved uanstændig Udfærd forstyrrer den Rolighed, som bør herske paa et helligt Sted, og at formane dem, som gjøre sig skyldige i en saadan Forstyrrelse, til derfra at afholde sig.

Pligter udenfor Synagogen.

§. 41. Opsynsmændene ere endvidere forpligtede til:

1) At besørge enhver dem af den fungerende Kirkeforstander overdragen Forretning, forsaavidt den vedkommer Gudstjenesten og kirkelige Anliggender, og det saavel i som udenfor Synagogen.

2) At tilsige Kirkeforstanderskabets Medlemmer til dets Forsamlinger, og at være tilstede naar disse holdes, dog saaledes, at de med Hensyn til denne Forretning skifte maanedsviis.

Klædedragt.

§. 42. Ved Tjenesten i Kirken skulle de paa Sabbath- og Helligdagene være iforte sorte Klæder.

Fjerde Affsnit.

Om Opraabningen til Thoralæsning samt andre kirkelige Functioner.

Orden ved Forelæsningen.

§. 43. Ved Forelæsningen af Thora staaer den fungerende Forstander som סגן. Den, som kaldes til Thoralæsningen, stiller sig paa sædvanlig Maade ved Siden af den Forelæsende, som selv fører Pegeren.

Opraabningen m. m. ved de mindre Thora-Affsnit.

§. 44. Ved Gudstjenesten om Mandagen og Torsdagen, om Sabbath-Eftermiddag, paa Fastedagene og de halve Festdage er det overladt til den fungerende Forstander, af de Tilstedeværende at kalde til Thoralæsningen, hvem han finder for godt, dog at han beflitter sig paa behørigen at afvexle med Personerne. Paa samme Maade forholdes der de ommeldte Dage ved Fordelingen af מצות. De der have havt slige Functioner paa de nævnte Dage, tabe derved dog ikke deres Adgang til at fungere paa Sabbath- og Helligdagene.

Offere i Anledning heraf.

§. 45. Den, der er bleven kaldet til Thoralæsning eller til en מצוה, offrer derfor saameget, han finder for godt.

Fortegnelser til Brug ved Opraabningen.

§. 46. Der affattes 3de Lister over Medlemmerne af Menigheden, der have Stole i Synagogen, nemlig en paa samtlige כהנים, en anden paa לוים, og en tredie paa ישראלים, uden Hensyn til om de yde Bidrag til Menigheden eller ei.

Opraabninger paa Sabbaths- og Helligdagene.

§. 47. Af de i disse Lister nævnte Personer, indbydes til

Thoralæsning, Sabbath og Helligdagene det fornødne Antal. De Personer, som kaldes til denne Function, erholde i det seneste Dagen forinden, ved en af Opsynsmændene, Underretning derom. Kort førend Thora udtages af det hellige Skab, maae de, der have modtaget en slig Indbydelse, have indfundet sig i Kirken. Udebliver nogen, da overdrages den Udeblevnes Forretning af den fungerende Kirkeforstander til en anden af de i Kirken Tilstedeværende. Den, der tvende Gange efter hinanden udebliver, antages at renoncere paa sin Adgang til Functionen, og bliver derefter ikke indbuden.

Forudbestilling af Funktioner ved Thoralæsningen.

§. 48. Naar nogen af Menighedens Medlemmer ønsker at disponere over en Function, paa en bestemt Sabbath eller Festdag, da har han i Løbet af Ugen, derom at underrette den fungerende Kirkeforstander, og vil Functionen da blive ham tildeelt, imod at han udreder det for samme bestemte Offer, hvilket erfares hos den administrerende Forstander.

Om Haphthora-Læsning (מפטיר).

§. 49. Tildeles nogen הפטרה, som ikke vil fremsige den, da er det ham tilladt blot at paahøre Thoralæsningen, at fremsige Velsignelsen før og efter Læsningen af Haphthora, og at overdrage selve denne Forretning til Forsangeren.

Præstens Adgang til Thoralæsning.

§. 50. Præsten kaldes til Thoralæsningen:

a) Hver Sabbath før Nymaaneds Dag.

b) Den første af Festdagene.

c) Hver מתנת יד.

d) יום כפור ved Morgenbønnen.

e) Som חתן תורה

Om kirkelige Functioner (מצות).

§ 51. Ved Fordelingen af מצות forholdes aldeles som ved Opraabning til Thoralæsning.

Om Velsignelser ved Thoralæsningen (מי שברך).

§ 52. Velsignelsen מִי שברך bliver:

a) Efter brugelig Maade og svarende til enhver Festdag fremsagt, uden at det er tilladt ved samme at indlade sig paa Benævnelsen af Familiens Medlemmer.

b) Til denne ene מי שברך kan, naar undtages ved Konernes Kirkegang (יולדת), ved בר מצוה, חתן, ,נשואין ,וחולה, i hvilke Tilfælde en særdeles מי שברך paa sædvanlig Maade bliver at fremsige, intet tilføies, idet de, som ville vise sig velgjørende, ikke destomindre under hiin kunne yde deres Gaver.

Om de til Opraabning Berettigede (חיובים) i Almindelighed.

Hverdagene, de halve Festdage og Fastedagene ansees som חיובים:

1) De som paa en af disse Dage blive viet.
2) Fadderne, den Dag Omskjærelse finder Sted.
3) Den, hvis afdøde Forældres Mindesdag der er.

Om denne Berettigelse paa Sabbathen.

§. 54. Paa Sabbathen ere at ansee som חיובים, og have efter hinanden Forret:

1) Enhver, hvis Kone efter sin Nedkomst holder Kirkegang.
2) Enhver Dreng, der bliver בר מצוה.
3) Fadderen (סנדק), naar en Omskjærelse finder Sted.
4) Enhver Brudgom, Sabbathen efter Brylluppet.
5) Den, hvis afdøde Forældres Mindesdag der er.

6) Den, der første Gang efter overstaaet farlig Sygdom, indfinder sig i Synagogen.

Denne Berettigelse paa Helligdagene m. m.

§. 55. Paa de større Festdage kan ingen gjøre Krav paa Forret som חיוב, ei heller paa de Sabbathsdage, paa hvilke en af de større Feste indtræffer. Fremdeles have ikkun de Adgang til at ansees som חיובים, der have leiet Sted i Synagogen eller yde Bidrag til Menighedens Udgivter.

Om forøgede Opraabninger til Thoralæsning m. m.

§. 56. For at kunne kalde flere חיובים til Thoralæsning, er det tilladt at gjøre הוספות, af hvilke der dog ingensinde bør være flere end 3. I Tilfælde af at der er for mange חיובים, som have lige Ret, nyde stedse de Ældre Fortrin, og hvor Aldersforskjellen ikke er at udfinde, afgjøres det ved Lodkastning, hvo der skal have Fortrinet.

Om Anmeldelser af חיובים.

§. 57. De der ville gjøre deres Ret som חיובים gjeldende, maae derom underrette den fungerende Kirkeforstander, med Hensyn til de Søgnedage i det Mindste en Dag, og til Sabbathen 2 Dage forinden, og kunne de, som have forsømt dette, paa ingen Maade gjøre Fordring paa, at blive kaldte til Thoralæsningen.

Om Indtrædelsen i den kirkelige Myndigheds Alder.
בר מצוה.

§. 58. De unge Mennesker, som blive בר מצוה, kan det kun tillades at forelæse Afdelingen i Thora ved Eftermiddagsbønnen תפלת מנחה, dog kan derfor deres Ret til at kaldes til Thoralæsningen om Formiddagen שחרית, ikke betages dem. For imidlertid at blive berettiget til at forelæse Thora om Eftermid-

dagen, maa Vedkommende 14 Dage inden han bliver 13 Aar gammel, melde sig hos Kirkeforstanderen, og tilstille ham en Attest fra Præsten, at han er i Besiddelse af den til den ommeldte Forelæsning fornødne Færdighed.

Femte Afsnit.

Om Menigheden.

Menighedens Pligter i kirkelig Henseende.

§. 59. Enhver der indfinder sig i Kirken, paaligger det at opfylde alt det, som ovenfor er foreskrevet i §. 6—9; desuden maae de underkaste sig samtlige rituelle og liturgiske Anordninger.

Pligter og Forhold med Hensyn til Forstanderne.

§. 60. Det er Kirkeforstandernes Sag, naar uordentligt eller retsstridigt Forhold finder Sted, at gjøre enhver af de Tilstedeværende uden Persons Anseelse opmærksom paa sin Pligt, og uden noget Hensyn at paabyde ham Orden. Enhver af de Tilstedeværende er pligtig til at efterkomme Kirkeforstanderens Tilhold og i intet Tilfælde at tillade sig nogen Modstand eller Ordstrid. Skulde nogen troe sig fornærmet af en eller anden af Kirkeforstanderne, har han, efter endt Gudstjeneste, desangaaende at henvende sig til den fungerende Forstander, eller til hele Forstanderskabet, som da vil skaffe ham Fyldestgjørelse.

Pligter mod hinanden indbyrdes.

§. 61. Det er enhver, der indfinder sig i Synagogen, forbudet at gjøre dem, der have leiet Plads i samme, Indgreb i deres Rettigheder, og paaligger det Kirkeforstanderen, hvis et saa-

dant Indgreb skulde finde Sted, at hjelpe enhver til at nyde den ham tilkommende Ret.

Menighedens Rettigheder i kirkelig Henseende.

§. 62. Samtlige her i Staden bosatte Bekjendere af den mosaiske Tro, hvad enten de bidrage til Menighedens Udgivter eller ei, have i kirkelige Anliggender lige Rettigheder; som en Følge heraf maa uden Forskjel:

a) ved indtræffende Familiebegivenheder hos enhver iagttages den liturgiske Forskrivt;

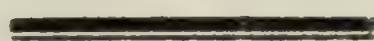
b) sikres enhver Bistanden af de ved Synagogen ansatte Kirkebetjente, imod at der til dem erlægges den dem tilkommende Betaling;

c) tilstedes enhver, imod Erlæggelsen af den af Kirkeforstanderne bestemmende Betaling, Belysningen af Synagogen ved Omskjærelser (dog Sabbathen undtagen), samt ved Bryllupper imedens Morgenbønnen finder Sted, eller ved selve Vielsen;

d) ikke tillades noget Medlem af Menigheden at gjøre nogen Forret gjeldende, eller at forlange noget Særdeles, hvilket den foreskrevne Orden ikke tilsteder, saaledes at der kun hvad חיובים angaaer, forholdes efter §. 54 og følgende §§.

e) Tilstedes ethvert Brudepar, der lader sig vie i Synagogen, Ret til at uddele Billetter til Pladsenes Besættelse under den foretagende Vielse, hvorimod ingen anden, hvis Brudeparret forlanger det, erholder Adgang til Synagogen, indtil bemeldte Handling er tilende. Herved bemærkes endnu, at Fruentimmerne med Iagttagelse af §. 5, c. vel kunne indfinde sig i Mandfolkekirken, dog saaledes, at de først træde ind ved Brudens Indførelse i Synagogen efter Mincha-Bønnen (s. Lit. §. 42) og at der blot tør anviises dem den ene Side af Pladsene paa Gulvet, hvorimod Mandfolkene maa befinde sig paa den modsatte Side.

Anden Afdeling.

Liturgie.

Første Afsnit.

I.

Almindelig Bestemmelse.

Hensigt og Maal.

§. 1. Hensigten med, og Maalet for denne Liturgie er: At ordne den allerede bestaaende Cultus, og, uden at udslette det Karakteristisk-Israelitiske, at give de nedarvede rituelle Handlinger en indtagende og opbyggelig Form, paa det at, ligesom Prædikenernes levende Ord taler til Aanden og Hjertet, der tillige ved de foreskrevne Bønner kan virkes paa Gemyttet, deels ved disses simplificerede Foredrag, og deels ved den dermed forbundne Sangs Indflydelse, hvorved altsaa, efter en sindig Luttring og Forbedring af den overleverede Grundvold, der dog tillige har til Maal at denne ingenlunde gives til Priis for Vilkaarlighed, og i Forening med de af Prædikanten foredragende almindelige Kirkebønner, Gudtjenestens Totalitet kan fremstille sig i høitidelig Værdighed og i fuld heldbringende Kraft til at fremme An-

dagt og Opbyggelse *; fremdeles, foruden den almindelige Gudstjeneste, tillige i Overeensstemmelse med de i Kirken allerede tidligere trufne Foranstaltninger, at ledsage Begivenhederne i Familien og ved Livets forskjellige Vendepunkter med en tidssvarende, hellige Følelser opvækkende kirkelig Form, hvorved det huuslige Liv sættes i Forbindelse med det gudelige.

II.

Særegne Bestemmelser.

Hvad denne Liturgie indeholder.

§. 2. Denne Liturgie omfatter i sit Indhold Anordninger for Gangen i de gudstjenstlige Handlinger; Bestemmelser for hvorledes dette eller hiint skal foredrages; Bønnernes Følge efter hverandre o. m. dl. Endvidere Indretningen af de forskjellige Høitideligheder, og overhovedet en behørig Anviisning for alle de Forretninger, der, enten ved Ceremonie eller Ord, tjene som Udtryk for det religiøse Liv.

Hvo der tilstedes til sammes An- og Udførelse.

§. 3. Høitidelig Alvor, Værdighed og Holdning ere de første Krav for Udførelsen af liturgiske Handlinger, og allerede af denne Aarsag, selv uanseet den egentligen dertil udfordrede inderlige Gemytsstemning, maa den, der leder og foredrager Liturgien, ved fortsat Studium og Øvelse erhverve sig og vedligeholde de behørige Egenskaber. Af denne Aarsag kunne blot de Personer tilstedes An- og Udførelsen samt Foredraget overhovedet, hvem

---

* For at fremme dette Øiemed agter man tillige at besørge en Udgave af den hebraiske Bønnebog med modstaaende dansk Oversættelse.

denne Function er overdraget som Embede, og heraf følger altsaa:

a) At til ingen Tid, hverken ved den ugentlige eller festdaglige Morgen- og Aften-Gudstjeneste, eller andre Leiligheder nogensomhelst Anden tilstedes dertil, end de ved Menigheden dertil Ansatte, undtagen naar Administrationen ved særegen, ikke forudseelige Tilfælde udtrykkeligen skulde give Nogen et saadant Hverv; (ligesom det og ved en Omskjærelse skal være den Person, der udfører denne Forretning, tilladt, som hidtil brugeligt, at foredrage det Affnit וכרות o. s. v. i Morgenbønnen).

b) At de Sørgende (אבלים) kun fremsige Kadisch-Bønnen, efter den, der foredrager samme, som §. 8 nærmere bestemmer.

c) At Ahroniterne (כהנים) ved den saakaldte דוכן (see nedenfor §. 25) eensstemmigen bør affynge Velsignelsen efter den med dem indstuderende Melodie, og at de, der ei kunne følge denne, med dæmpet Stemme bør fremsige Ordene, for ikke at forstyrre Harmonien.

1. Forsangerens Function.

§. 4. Omendskjøndt enhver Gudstjeneste maa holdes med lige Værdighed og Hellighed, og omendskjøndt der aldrig ved Udførelsen bør vise sig nogen Tilfærdighed, nogen den kirkelige Takt forfeilende Adfærd ved en eller anden Deel af samme, idet man enten fremhæver eller tilsidesætter dette eller hiint Stykke, saa gjelder dog med Hensyn til Tidsmaalet, Foredragelsesmaaden og den vælgende Melodie en Forskjellighed, der er betinget:

a) af Dagene, hvorpaa Gudstjenesten holdes, f. Ex. et kunstløst Foredrag om Søgnedagene, men derimod om Sabbaths- og Festdagene, en forholdsviis længere Tid krævende Sangmaade;

b) af Festdagenes Forskjellighed, baade med Hensyn til Tidsmaalet og Melodien, f. Ex. alt eftersom Festdagens fremherskende Tendents er Glæde eller Sorg, Jubel eller Klage, Længsel eller Begeistring o. s. v. (hvorved der ogsaa undertiden maa tages Hensyn til ældgamle Modulationer);
c) af Textens eget Indhold, i det Melodien nemlig maa svare til Texten, for saameget som muligt at harmonere med Udtrykket af de deri udtalte Følelser.

Med Undtagelse af disse Punkter tør derimod aldrig noget Hensyn til udvortes Omstændigheder, f. Ex. et talrigt Besøg af Synagogen eller et Medlems udtrykkelige Forlangende o. desl. foranledige nogensomhelst Forandring i det engang Fastsatte.

2. Melodierne og Sangen.

§. 5. Den i Slutningen af forrige §. fastsatte Bestemmelse, saavelsom den Inderlighed, Hjertelighed og rolige Majestæt, som ere Grundtrækkene for en gemytopløftende Sang, gjøre det nødvendigt, ved Melodiernes Valg at undgaae alt Overfyldt, at bortfjerne enhver søgt Kunstlen, tvungne Tirader og overhovedet al figureret Sang, for desmere at nærme sig det Ukunstlede, som netop derved virker dybere. For imidlertid om Høitidsdagene at give Sangen saamegen Fuldstændighed som muligt, og efter de forskjellige Stemmers Eiendommelighed at frembringe en fuldkommen Harmonie, bør de paa Festdagene fremhævende og desaarsag særdeles betegnede Steder foredrages firestemmigen, saaledes at de dertil bestemte Personer dele sig i at synge Sopran, Tenor, Alt og Bas.

De af Prædikanten foredragne Bønner.

§. 6. Med Hensyn til de almindelige Kirkebønner, saa er, hvad dem angaaer, de udførlige Bestemmelser angivet i det fjerde Afsnit.

Andet Afsnit.

Om den almindelige offentlige Gudstjeneste.

I.

Den daglige Gudstjeneste.

Almindelig Bestemmelse.

§. 7. Den daglige Gudstjeneste tilsteder ingen, det sædvanlige Tidsmaal overskridende Forlængelse af Foredraget. For sammes Holden gjelder altsaa den almindelige Bestemmelse, at blot Forsangeren lydeligen, Ord for Ord, forelæser de foreskrevne Bønner, med særdeles Eftertryk og opløftet Stemme fremhæver enkelte Steder f. Ex. Begyndelsen og Slutningen af det Affnit קריאת שמע o. dsl. at Menigheden derimod følger ham i Stilhed og blot ved de af samme lydeligen fremsigende Steder, som קדושה, אמן, ברוך הוא וברוך שמו, שמע ישראל o. s. v. lader sig høre i en stærkere Tone, dog uden Støi og saameget som muligt **unisono.**

Om Morgenbønnen.

1. Den sædvanlige Morgenbøn.

§. 8. Forsangeren begynder med **Adon Olam** (Pag. 6)* og forelæser med Jagttagelse af den i foregaaende §. fastsatte Bestemmelse, samtlige i den daglige Bønnebog foreskrevne Bønner.

---

*) Ved disse Citater bemærkes, at man, til Liturgiens lettere Oversigt og kortere Affattelse, har, ved de daglige og sædvanlige Bønner, lagt den i München i denne Hensigt udkomne Bønnebog til Grund, saa at Henviisningerne referere sig til samme Sidetal, hvorhos de ubetydelige hersteds gjeldende Afvigelser særskilt ere anmærkede.

Efterat han lydeligen har fremsagt ברכת עטיפת הטלית o. s. v., saa pauserer han nogle Minuter, i hvilken Tid de Tilstedeværende i Stilhed foretage det samme. Menigheden maa lydeligen og eensstemmigen fremsige אמן og ברוך הוא וברוך שמו ved ברכות, saa og אִישֹׁר i קדיש, men især lydeligen falde ind ved følgende Steder, som:

ved פותח את ידיך — רצון i אשרי (Side 54)
— ואנחנו נברך — הללוי' i — — —
— det første כל הנשמה (Side 52)

hvilket Forsangeren gjentager, hvorpaa Menigheden igjen falder ind ved ברוך ה' לעולם אמן ואמן (Side 62) og ved det derpaa følgende אמן ואמן (S. 62); ved ויאמינו בה' ובמשה עבדו (S. 66) (som fremsiges af Menigheden indtil ובמשה עבדו;

ved ד' ימלוך לעולם ועד i שירה (S. 68)
ved det derpaa følgende שמע ישראל — אחד (S. 68)
— קדוש קדוש — כבודו (S. 72), som og
— שמע ישראל — אחד (S. 76),

hvilket Forsangeren høit foredrager, og hvori Menigheden tillige istemmer.

Ved קדושה (S. 103) falder Menigheden ind som sædvanligt; ligesaa i ובא לציון (S. 129) קדוש — כבודו, ברוך — ואנחנו ved (S. 134) עלינו § .ד' ימלוך לעולם ועד og ממקומו כרעים — ברוך הוא, som fremsiges med særdeles Høitidelighed og paa eengang, hvorhos alle tillige bøie sig.

Forsangeren har i sit Foredrag stedse at indrette det saaledes, at Menighedens Istemmen viser sig passende.

Efter Slutningen af den sidste Kadischbøn fremsiger Præsten, eller i hans Fraværelse en af ham dertil ansat Person det Afsnit: **Amar Rabbi Elieser** (אמר ר"א תלמידי חכמים מרבים שלום) med lydelig Recitation, efter hvilket Forsangeren holder Bønnen

קדיש דרבנן, som alle Sørgende (אבלים) i Stilhed istemme, og hvormed Gudstjenesten sluttes.

Paa samme Maade bliver **Kadisch Josum** (קדיש יתום) og **Mismor Kadisch** foredraget af Cantoren og istemt af de Sørgende. Alle Kadischbønnerne tør kun eengang fremsiges i den behørige Følge, og under intet Paaskud er det tilladt flere Gange at igjentage f. Ex.: קדיש וברכו eller קדיש דרבנן o. d. sl. Ved Kadischbønnen stille de Sørgende (אבלים) sig imellem Tribunen og den hellige Lade.

Naar den hellige Lade skal aabnes ved אנעים זמירות, saa træder den dertil Udvalgte, ledsaget af den fungerende Synagoge-Forstander, frem for samme, hvorpaa denne drager Forhænget tilside, og hiin aabner Skabet. De blive derpaa staaende hver paa sin Side indtil Bønnen er endt, for i tilsvarende Orden igjen at lukke det hellige Skab.

2. Morgenbønnen om Mandag og Torsdag.

§. 9. Om Mandag og Torsdag følger man ved Læsningen af והוא רחום (S. 102) de i §. 7 foreskrevne Bestemmelser, ved hvis Slutning hele Menigheden paa engang istemmer שמע ישראל &c.

Ved Forelæsningen af Thora iagttages følgende Orden:

a) Den administrerende Forstander aabner det hellige Skab, og Forsangeren fremsiger lydeligen: ויהי בנסוע indtil מפניך hvorpaa Menigheden stemmer i med כי מציון indtil מירושלים (S. 118);

b) Den til Thoras Fremtagelse Udvalgte, tager denne ud af Laden, overleverer den til Forsangeren, som henvendt til Laden lydeligen beder בריך — בקדושתו, hvilket Menigheden siger bagefter; Forsangeren siger derpaa blot de Ord: בריך שמה דמרא עלמא, og pauserer nogle Minuter, i

hvilken Tid baade han og Menigheden i stille Andagt holde den hele Bøn בריך שמה (S. 118);

c) Derpaa vender Forsangeren sig om til Menigheden, løfter Thora iveiret og siger גדלו til יחדיו (S. 120), Menigheden svarer eenstemmigen לך ה׳ הגדולה til לראש; Forsangeren, idet han skrider frem til Tribunen, siger: רוממו indtil הוא, hvorpaa Menigheden igjen svarer רוממו til אלקינו, og Forsangeren endelig slutter med אב הרחמים o. s. v. (S. 120).

d) Under disse afvexlende Bønner begiver Toget sig fra den hellige Lade (ארון הקדוש) til Tribunen (בימה) i følgende Orden: 1) Forsangeren, 2) Præsten, 3) den administrerende Forstander, og 4) den til Thoras Fremtagelse Udvalgte. Toget gaaer paa venstre Side op til Tribunen, hvor alene Forsangeren forbliver tilligemed Administrator, hvorimod Præsten og den, der har fremtaget Thora, paa den modsatte Side begive sig bort fra Tribunen.

e) Saasnart Forsangeren har bestegen Tribunen, begynder han strax ותגלה til לכל החוסים בו (S. 120), hvorpaa Menigheden **unisono** siger ואתם til כלכם היום (S. 120). Derefter foretages Thoras Læsning paa den Maade, som er fastsat i 4de Afsnit af Synagoge-Reglementet.

f) Efterat Forelæsningen er tilende og Kadisch er sagt, begynder Forsangeren, naar Thora løftes iveiret, (S. 122) וזאת התורה indtil משה, Menigheden svarer עץ חיים til מאשר, Forsangeren vedbliver til וכבוד, hvor Menigheden falder ind ויאדיר til ה׳ חפץ og Forsangeren slutter med יהי רצון o. s. v.

g) Den administrerende Forstander og den til Thoras Fremtagelse Udvalgte gaae imidlertid op til den hellige Lade, for saasnart Forsangeren med יהללו har begyndt Tilbagetoget, (der skeer paa den modsatte Side af Fremadtoget) at kunne aabne Laden saaledes, at den Første drager Forhænget til-

side, og den sidste aabner det hellige Skab, der forbliver aabent, indtil Toget dertil er ankommet, hvorefter denne modtager Thora, sætter den ind i Skabet, lukker dette og lader Administratoren drage Forhænget frem. Først naar dette er skeet, bortfjerne Alle sig igjen i behørig Orden.

h) Ved Tilbagetoget, der ledsages af alle, som befinde sig paa Tribunen, og det i følgende Orden: **1)** Forsangeren, **2)** Præsten, **3)** den, der har forelæst Haphthora (nemlig paa Fastedagene), **4)** בעל הגבהה, **5)** הגולל, fremsiges de dertil hørende Bønner paa følgende Maade: Forsangeren: יהללו til לבדו, Menigheden הודו til הללויה, og Forsangeren לדוד מזמור o. s. v. Naar Thora er sat ind i Laden siger Forsangeren ובנחה til שלום, hvorpaa Menigheden istemmer השיבנו til כקדם.

II.

Om de halve Festdage, Fastedagene, m. m.

3. Nymaaneds- og de halve Festdage.

§. 10. Paa Nymaanedsdagene blive de anordnede særegne Bønner (S. **337**) at tilføie; ved **Hallel** retter man sig efter §. **7**, og tilsteder blot noget længere Ophold ved Foredraget af הודו (S. **342**) og אנא (S. **344**), der synges afvexlende med Menigheden; ligeledes ved den lydelige Gjentagelse af Musaph-bønnen (S. **348**). Paa samme Maade forholder man sig paa de halve Festdage (חול המועד og חנוכה), hvorved tillige de med Hensyn til Toget omkring Tribunen paa de **4** Mellemdage af Løvhyttefesten nedenfor (§. **24**) givne Bestemmelser ere at iagttage. Ved de paa disse Dage forelæsende Bibelsteder retter man sig efter §. **9**. Paa Tempelvielsesdagene (חנוכה) maa ogsaa ved Morgenbønnen, Lysene være tændte efter Dagenes Orden.

4. Om בה״ב (de 3 Halvbodsdage) og de 4 Fastedage.

§. 11. Paa de 3 Halvbodsdage (שני וחמישי ושני) efter Paaske- og Løvhyttefesten, og paa de 4 Fastedage blive de sædvanlige Bodsbønner (סליחות) indskudte, efter Tilendebringelsen af den lydelige **Schemona-Esra** Bøn, og foredragne efter Bestemmelserne i §. 7. Efterat Forsangeren har sagt ויעבר til ויקרא istemmer Menigheden **unisono** de י״ג מדות, hvorefter Forsangeren vedbliver; ved **Pismon** (פזמון) begynder Forsangeren med Reciteringen af det første Vers (חרוז), som eensstemmigen gjentages af Menigheden; Forsangeren vedbliver derpaa allene, uden at afbrydes af Menigheden, indtil hele **Pismon** er tilende, hvorpaa Menigheden da gjentager det første Vers.

Med Hensyn til Forelæsningen af Thora forholder man sig efter den i §. 9 givne Anviisning.

5. Om ימי סליחות ɔ: Bodsdagene førend Nytaar og Forsoningsdagen.

§. 12. Paa Bodsdagene førend Nytaar og Forsoningsdagen, begynder Gudstjenesten en halv Time tidligere end sædvanlig, undtagen paa selve Dagen førend Nytaar (ערב ר״ה), hvor en endnu tidligere Begyndelsestid vil være at bestemme. De fastsatte סליחות foredrages efter den §. 11 foreskrevne Orden, og er her kun isærdeleshed at bemærke, at ved עננו Forsangeren altid allene høit foredrager Sætningen, og Menigheden eenstemmigen svarer עננו, ligesom ved מי שענה Menigheden blot lydeligen har at sige הוא יעננו, og derved søge at frembringe et behørigt **unisono**.

Om Kongens og Dronningens Fødselsdage.

§. **13.** Omendskjøndt paa Sabbathen forend den Uge, i hvilken Kongens eller Dronningens Fødselsdag indtræffer, derom skeer særegen Erindring i den almindelige Kirkebøn (§. **33**), saa skal ikke desto mindre paa selve Fødselsdagen, Tribunen belyses og Bønnen הנותן תשועה (S. **214**) afsynges af den første Cantor. Indtræffer det en Mandag eller Torsdag, saa skeer dette strax efter Thoras Forelæsning, paa de øvrige Ugedage derimod forend אשרי (S. **126**), hvorhos den hellige Lade tillige aabnes.

Om Mincha o: Vesper- saavelsom Aftenbønnen,

מנחה ומעריב.

§. **14.** Mincha-Bønnen aabnes af Forsangeren med אשרי (Ps. **84**, **5**, og Ps. **145**) og holdes paa den foreskrevne Maade (S. **140**, **141**), hvilket ogsaa gjelder med Hensyn til de for Aftenbønnen sædvanlige Bønner (S. **148—153**). Ved begge retter man sig efter de §. **7** og **8** givne Forskrivter, forsaavidt de her kunne komme i Betragtning. Paa Fastedagene bliver til Mincha ud af Thora forelæst Afsnittet ויחל, hvorved man retter sig efter §. **9**.

Ved Vesperbønnen er med Hensyn til Anordningen af den saakaldte יום כפור קטן at bemærke, at den begynder en Time før den sædvanlige Vesperbøn, og holdes efter den foreskrevne Form, med Iagttagelse af den ved de andre Bønner angivne Orden.

Aftenen før den første Tempelvielsesdag (חנוכה) blive Bønnerne ved Lysenes Antændelse (S. **480**) i fuldstændig Sang foredragne af den første Cantor med Accompagnement af hans Assistentere o. s. v.

Det samme gjelder om Bønnen forend Forelæsningen af Esthers Bog, Aftenen forend Purimfesten, og om de derefter reciterende Stykker (S. **482**).

Om Jerusalems Forstyrrelsesdag.

§. 15. Paa Fastedagen til Erindring om Jerusalems Forstyrrelse, bliver om Aftenen iforveien, efter endt Aftenbøn, først foredraget Jeremias Klagesange (איכה), der synges med en Sorgemelodie, som Choret slutter med השיבנו o. s. v., hvilket Forsangeren gjentager, og derpaa istemmer Sørgesangen: זכור ה׳ מה היה לנו, hvorpaa Choret svarer אוי מה היה לנו Herpaa synger Forsangeren בליל זה יבכיון, hvorefter Choret begynder שומרון קול תתן, som fortsættes af Forsangeren og sluttes af Choret. Derpaa synger Forsangeren אז בחטאינו til תרחם ציון, som synges af Choret.

Om Morgenen begynder Forsangeren, efter de daglige Morgenbønner og Thoras Forelæsning, paa Klagesangene, som han afvexler med Undercantoren, dog saaledes, at nogle enkelte af disse Sange (קינות) efter den af Præsten desangaaende givende Anviisning kunne udelades, naar den til Gudstjenesten bestemte Tid ellers vilde overskrides. Ved Sangen, der maa affattes efter de til Dagen passende Melodier, maa der anvendes meest Tid paa følgende Klagesange, om end nogle andre som anført derfor skulde udelades, nemlig den første:

שבת סורו מני
ארזי הלבנון
אז בהלוך ירמיה
ציון הלא תשאלי
שאלי שרופה באש
אלי ציון

ved hvilken sidste den med disse Ord begyndende Strophe mellem de øvrige Stropher allene, uden disse, gjentages af Choret, da de andre blot synges af Forsangeren. Denne begynder derpaa igjen שומרון קול, og vedbliver som Aftenen iforveien indtil

ששון ושמחה ימצא בה, hvor Sangen gaaer over i en livelig Melodie.

Vesper- og Aftenbønnen holdes som paa de øvrige Fastedage, med Indskydelse af נחם.

Tredie Affnit.

Om Gudstjenesten paa Sabbaths-, Fest- og andre Helligdage.

I.

Om Sabbathen.

Om Foraftenen før Sabbathen.

§. 16. Efterat den daglige Vesperbøn (מנחה) er tilende, siger Undercantoren במה מדליקין (S. 182—183), derpaa betræder den første Cantor med sine Assistentere og Choret Tribunen (בימה) og begynder Psalmerne לכו נרננה (S. 152—162) i et ligefremt reciterende Foredrag, saa at han siger det første Vers, og hans Assistentere tilligemed Choret sige det følgende, ligeledes i en ligefrem reciterende Tone, i hvilken Menigheden paa samme Maade istemmer, hvormed saaledes vedblives afvexlende. Herpaa begynder Sangen לכה דודי (S. 162) firestemmigen, ved hvilken Gjentagelsen af Strophen לכה דודי saavel som בואי בשלום synges af Choret. Saa ofte Choret synger, er det den øvrige Menighed tilladt, at istemme, forsaavidt den veed at holde sig i den angivne Melodies Takt, men ingenlunde ved **Solo** eller den firestemmige Sang.

Forsangeren begynder derpaa מזמור שיר (S. 166); ved den efterfølgende Psalme ד׳ מלך (S. 166—167) synger Choret med.

Derpaa holdes Bønnen תפלת ערבית (S. 167—183); ved hvis Foredrag, med Hensyn til det Taktmæssige ved den sædvanlige Melodie eller Modulation til behørig Fremhævelse af de Steder, ved hvilke Choret (og, som ovenanført, Menigheden med samme) skal istemme, følgende, endnu især deleshed maa anmærkes:

Forsangeren med Assistentere: ברכו til המבורך (S. 167).
Choret: — — — ברוך til ועד (S. 167).
Forsangeren **solo**: — ברוך til ועד
Choret: — — — ברוך הוא וברוך שמו og אמן

(hvilket Choret altid har at sige paa den musikalsk-foreskrevne Maade) ved den af Forsangeren strax i en ligefrem reciterende Tone foredragende Bøn.

Bibelafsnittet שמע til אחד foredrager Forsangeren høit, som Menigheden paa samme Tid istemmer, hvorefter han ganske sagte siger ברוך til ועד, og derefter vedbliver reciterende.

Forsangeren synger מי כמכה (S. 171), derimod falder Choret ind ved ד׳ ימלוך לעולם ועד.

Ved Kadischbønnen har Choret som altid efter musikalsk Forskrivt at falde ind ved אמן יהא שמה רבא. Kiduschbønnen (קידוש) foredrages blot **solo** i en hjerteopløftende, høitidelig Recitation.

Ved עלינו synges ואנחנו כרעים ומשתחוים ומודים firestemmigen, men Choret falder ind med לפני מלך מלכי המלכים til הוא. Gudtjenesten endes med אדון עולם (S. 6), som synges af Choret.

Anmærkning:

a) Alle her ikke navnligen udhævede Steder foredrages blot i en høitidelig Melodie, og maa det altsaa overlades Forsangeren, at træffe Tonen, der skal opvække den rigtige Stem-

ning, efter Bønnernes Indhold, derefter at indrette sin Stemmes Stigen og Synken, og dette i rene, umærkelige, ikke paafaldende men snarere svævende Overgange, der i usøgt Simpelhed ikke forfeile at gjøre Indtryk paa Hjertet.

b) Ved de i denne som i de følgende §§. anførte Syngesteder er taget Hensyn til en i denne Henseende forfattet Choralbog. — Hvad Forsangeren og hans Assistentere angaaer, da bemærkes endnu isærdeleshed, at Hensigten med disse Compositioner ikke saameget er ziret Sang, som snarere en, Opbyggelse vækkende Melodie, af hvilken Aarsag de maae undgaae alt Forfængeligt, og derimod beflitte dem paa en Sangmaade, der fylder Sjelen med hellig Ærefrygt.

c) Det, som i denne §. er anført om de Steders Foredrag, der forekomme ved enhver festlig Gudstjeneste | f. Ex. אמן, ואנחנו כורעים o. dsl. maa altid iagttages paa samme Maade, hvorfor det eiheller i det følgende gjentages.

Om Gudstjenesten paa Sabbathsdagen.

1. Morgenbønnen: שחרית.

§. **17.** Gudstjenesten begynder med den af Choret affyngende Bøn יגדל (S. 4), hvorpaa Forsangeren vedbliver fra אדון עולם o. s. v. den sædvanlige Morgenbøn om Sabbathen (S. **6** til **68**, med Udeladelse af מזמור לתודה S. **32**) og derefter fra S. **184** til **208**. Han maa foredrage Bønnerne i en til Dagens Hellighed svarende høitidelig Tone, rette sig efter Anm. **a**, ved forrige §., og blot synge de her anmærkede Stykker med Assistenternes Ledsagelse, ligesom Choret kun maa falde ind ved de her betegnede Steder, dersom Forsangeren ikke ellers

skulde finde et eller andet Sted passende dertil, hvorom han dog først har at henvende sig til Præsten.

I הודו לד׳ fremhæver Forsangeren altid Begyndelsen og Slutningen af אשרי העם שככה לו (S. 32), hvilket Vers Choret gjentager; derefter Forsangeren ואני til עלי (S. 32). Choret begynder למנצח מזמור לדוד (S. 32), som Forsangeren vedbliver. Verset ארך ימים til בישועתי (S. 40) siges af Forsangeren med Eftertryk og gjentages af Choret. Dette synger ogsaa **Halleluja** (S. 42). Ved Psalmen הודו (S. 44) synger Forsangeren altid den første halve Deel af Verset, hvorpaa Choret i Vexelsang stedse svarer כי לעולם חסדו. I אשרי (S. 54) falder Choret ind med Verset פותח til רצון og med ואנחנו til הללויה. Ved de derefter følgende Psalmer (S. 54—60) intonerer Choret **Halleluja** i Begyndelsen og Enden, dog saaledes, at det ved den sidste Psalme (S. 60) imellem hvert Vers istemmer et høitideligt **Halleluja**, og derpaa synger det sidste Vers כל הנשמה, som Forsangeren gjentager, hvorpaa Choret istemmer ברוך til אמן ואמן og Forsangeren vedbliver til det derpaa følgende אמן ואמן, hvor Choret igjen falder ind ligesom ved ויאמינו til עבדו (S. 64) ved ד׳ ימלוך לעולם ועד (S. 68) og ved שמע ישראל til אחד (S. 68), som Choret siger.

I נשמת (S 184) deeltager Choret efter Forsangerens desangaaende givende Anviisning. הכל יודוך siges afvexlende Vers og Vers. Ved אל אדון על כל המעשים (S. 192) falder Choret syngende ind; ligesaa ved לאל אשר שבת מכל המעשים (S. 194); Stedet את שם til והנורא siger Forsangeren med høi Stemme, og Choret falder ind ved קדוש הוא, samt ved קדוש קדוש ꝛc. (S. 196), ved ברוך כבוד ꝛc. (S. 197), ved מי כמכה (S. 202), ved ד׳ ימלוך (S. 202), og ved קדושה (S. 208), hvor ogsaa ימלוך ꝛc. synges af Choret. Angaaende קדיש gjelde de foranførte almindelige Bestemmelser. Dog bemærkes, at naar Fremhævelsen af de i denne §. anførte Steder skulde befindes at med-

tage formegen Tid, det da skal være Forsangeren tilladt, med Præstens dertil erhvervede Samtykke, at forkorte Foredraget.

Naar det er Nymaanedsdag (ראש חדש), saa siges her Hallel (forinden קדיש), hvorved bemærkes, at naar Forsangeren har sagt ברכה, da istemmer Choret הללויה ved Begyndelsen og Slutningen af Kapitlet, ligesom Gjentagelserne af הודו, af אודך, אבן, מאת, זה o. s. v. (S. 344).

קריאת התורה ɔ: Thoras Fremtagelse, Læsning o. s. v.

§. 18. Ved Slutningen af קדיש istemmer Choret אמן, hvorpaa Forsangeren begynder אין כמוך (S. 208) og udfører samme firestemmigen fra ה׳ מלך til בשלום, blot at Choret falder ind ved ה׳ ימלוך לעולם ועד; Forsangeren derpaa **solo**: מלך אל רם ונשא til אב הרחמים, hvilket Choret synger med, hvorefter Forsangeren **solo** vedbliver אדון עולמים, som Choret derpaa gjentager. Imidlertid begiver den fungerende og en af de assisterende Synagogeforstandere sig hen til den hellige Lade, for, saasnart Forsangeren er kommen derhen, at drage Forhænget tilside og at lade Døren aabne, hvorved Forsangeren strax begynder ויהי בנסוע, derefter udtager בעל הוצאה Thora, og Choret (som tilligemed Assistenterne er bleven paa Tribunen) siger בקדשתו til ברוך שנתן. Forsangeren modtager Thora og udraaber derved בריך שמה, hvilken Bøn derpaa i stille Andagt (בלחש) holdes af alle, af hvilken Aarsag der pauseres i nogen Tid.

Derpaa Forsangeren i **Solo-Sang** שמע til אחד, som Choret gjentager. Forsangeren **solo**: אחד til שמו, gjentages ligeledes, og endelig atter Forsangeren **solo**: גדלו til יחדיו, hvorpaa Choret svarer: לך ה׳ til לכל לראש. Imidlertid begynder Toget, Forsangeren beder videre med Fremhævelsen af Ordene: על הכל og vedbliver i en sagte Tone, indtil han, sluttende med de Ord וימלא til ורחמים, er ankommen til Tribunen, hvorfra Assistenterne med Choret bortfjerne sig paa den modsatte Side.

Toget skeer iøvrigt i følgende Orden, 1) Forsangeren (og naar 2 eller 3 Thoraruller udtages, de der bære disse); 2) Præsten; 3) den administrerende Forstander; 4) בעל הוצאה; 5) den assisterende Forstander og andre Forstandere, der ville følge og som ved Foden af Opgangen til den hellige Lade tilligemed Præsten have ventet Thora.

Under Forelæsningen af Thora tør, med Undtagelse af מי שברך (ved hvilket forholdes efter Synagoge-Ordenen §. 52 og som reciteres ligefremt) intet synges, undtagen ved en Brudgoms Fremtræden, da det skal være denne tilladt, om han ønsker det, at lade synge אחד יחיד o. s. v. Ligesaa lidet skal der ved Nogens Fremkaldelse gjøres nogen Forskjel med Hensyn til יעמוד o. s. v. Saasnart Thora er løftet op og foreviist af בעל הגבהה siger Forsangeren וזאת התורה.

Haphthora forelæses, hvorefter den administrerende Forstander bestiger Tribunen, modtager Thora og stiller sig ved Siden af Forsangeren, som høitideligen foredrager מי ,יקום פורקן שברך og הנותן תשועה (S. 212—218).

Om Sabbathen før en Nymaanedsdag siger Forsangeren מי שעשה נסים (S. 218), medens Menigheden i stille Andagt ganske sagte siger יהי רצון; derpaa tager han Thora i Haanden og siger ראש חדש til לטובה, hvorpaa Choret istemmer יחדשהו, som Forsangeren gjentager under et af Choret i 3 Pauser istemmende Amen.

Paa en sædvanlig Sabbath derimod tager Forsangeren, saasnart han har endt הנותן תשועה, Thora i Haanden, synger solo יהללו til לבדו og gaaer ned fra Tribunen, Assistenterne og Choret siger הודו og מזמור לדוד til בשלום. Saasnart Forsangeren forlader Tribunen, aabnes den hellige Lade af Forstanderne; der ankommen, overleverer Forsangeren Thora til בעל הכנסה, og begynder ובנחה יאמר, som Choret fortsætter, ved hvis Slutning Præsten bestiger Prædikestolen, holder en

Prædiken,
almindelig Kirkebøn og
uddeler Velsignelsen.

Præsten kan forene disse 3 Dele til et Heelt, eller ogsaa pausere imellem dem, og lade synge Amen eller Halleluja.

Efter Prædiken istemmer Choret Amen, og Forsangeren begynder אשרי og derefter קדיש.

Musaphbønnen מוסף.

§. 19. Musaphbønnen holdes paa den sædvanlige Maade, hvorved med Hensyn til Foredraget følgende er at iagttage:

Ved קדושה begynder Forsangeren נעריצך og Choret falder ind ved קדוש ꝛc.
— — — ברוך כבוד ꝛc.
— — — שמע ישראל ꝛc.
— — — אני ד׳ ꝛc.
— — — ימלוך ꝛc.
} ved hvis Gjentagelse Forsangeren ikke synger, men blot høitideligen intonerer samme.

Choret begynder Bønnen אין כאלהינו (S. **232**), derefter Forsangeren עלינו (S. **134**). אנעים זמירות bliver blot i en reciterende Tone afvexlende efter dens Stropher, foredragen af Forsangeren og Choret, hvilket ved Slutningen synger לך ד׳ til לראש, hvorpaa Forsangeren siger מי ימלל o. s. v.

Efterat have sagt קדיש, begynder Forsangeren היום שבת קודש o. s. v., siger derpaa den saakaldte מזמור קדיש, og Choret istemmer, for at slutte Gudstjenesten, אדון עולם, hvis Toner den lidt efter lidt lader hensvinde, imedens at Menigheden forlader Synagogen.

מנחה ɔ: Eftermiddags-Bøn.

§. 20. Ved Eftermiddagsbønnen gjelde de i forrige §. anførte almindelige Bestemmelser, forsaavidt de derved kunne komme

Thoraernes Indsættelse i det hellige Skab,
Prædiken,
almindelig Kirkebøn,
Velsignelse,
אשרי og derefter Musaphbønnen (מוסף S. 378).

Ved Forsangerens Gjentagelse af מוסף indskydes Ahroniternes Velsignelse (ברכת כהנים s. videre §. 25) og forøvrigt som om Sabbathen, dog med Jagttagelse af den for Festen bestemte Psalme, og de i den følgende §. fastsatte Bestemmelser.

Særegne Bestemmelser.

§. 24. Ved den foregaaende §. er med Hensyn til de enkelte Festdage, endnu følgende særdeles at bemærke:

מתנת יד.

1) Paa den sidste eller næstsidste Dag af enhver Fest høitideligholdes Sjæle-Ihukommelse (הזכרת נשמות), hvorved i følgende Henseende afviges fra den almindelige Liturgie: Efter Thoralæsningen tager Præsten Thora og fremsiger først מי שברך og derpaa den almindelige Kirkebøn, som derfor paa disse Dage bortfalder efter Prædiken, og som sluttes med Hentydning til den forehavende Helligholdelse af Sjelenes Ihukommelse (see videre §. 32 og 33). Derpaa beder Menigheden i stille Andagt den sædvanlige Erindringsbøn (יזכור o. s. v.), hvortil en behørig Pause tilstedes, efter hvilken den sædvanlige Formel foredrages og i øvrigt vedblives som i Almindelighed paa Festdagene.

הושענא.

2) I Løvsalsfesten (חג הסוכות) bliver efter den lydelige Gjentagelse af Musaphbønnen sagt הושענא og holdt Procession med Palmegrenen (לולב) o. s. v., hvorved følgende Orden iagttages: En af Forstanderne fremtager Thora og stiller sig paa Tribunen, omkring hvilken Toget da gaaer saa-

ledes: 1) Forsangeren, 2) Præsten, 3) parviis de Synagogeforstandere, som ville følge med לולב, og 4) de, som Forstanderskabet ellers maatte finde for godt at berettige dertil. Det samme er Tilfældet om הושענא רבא.

שמחת תורה ɔ: Thorafesten.

3) Om שמיני עצרת (den 8de Dag af Løvsalsfesten) bliver ved Gjentagelse af Musaphbønnen efter אתה רב להושיע indskudt Bønnen om Regn, (תפלת גשם) idet Forsangeren begynder: או״א זכור אב נמשך o. s. v., hvorhos Choret falder ind med בעבורו אל תמנע מים o. desl. Ved לברכה ולא לקללה o. s. v. falder Choret og Menigheden blot ind med אמן. Paa samme Maade forholdes paa den første Paaskedag i Anledning af Bønnen om Dug (תפלת טל) med או״א טל תן לרצות o. s. v.

4) Paa Thorafesten skeer Processionen med Thoraerne ved Morgengudstjenesten ligesom paa den foregaaende Aften, hvorved de samme Bønner holdes (see §. 22).

חמש מגילות.

5) Bogen Kohelet (קהלת) (paa den i Løvsalsfesten faldende Sabbath eller næstsidste Dag), Høisangene (שיר השירים) (i Paaskefesten om Sabbaten eller den næstsidste Dag) og Ruthsbog (רות) (paa den anden Dag af Pindsefesten) blive ikke læste strax efter Morgenbønnen; derimod har Præsten i sine paa disse Dage holdende Prædikener enten homiletisk at give en opbyggelig Forklaring af dem, med Hentydning til Festen, eller derudaf at vælge sin Text, eller idetmindste at anføre Steder deraf i sin Tale. Naar imidlertid hele Gudstjenesten om Formiddagen er tilende, skal Forsangeren, efterat **Adon Olam** er afsjungen, lydeligen recitere det første Vers af den paa samme Dag læsende Bog, hvorpaa Menighedens Medlemmer da efter eget Behag kunne fortsætte Læsningen.

Ordenen ved Ahroniternes Velsignelse ברכת כהנים.

§. 25. Leviterne (לוים) føre i behørig Orden Ahroniterne (כהנים) ind i Kirken og hen til den hellige Lade, til hvilken de stige op fra den venstre Side og bortfjerner sig paa den høire, medens כהנים forblive sammesteds. Er en af Forstanderne en Levit, saa leder han denne Indførelse. Velsignelsen foresynges כהנים Ord efter andet af Forsangeren, hvilken de ligelydende synge efter (s. §. 3, c.); Menigheden bør derved iagttage den dybeste Taushed, og holde ved Ordene וישמרך, ויחנך og שלום de sædvanlige Bønner i stille Andagt, samt, naar כהנים have fremsagt disse Ord, med Choret istemme et lydeligt אמן.

B. Nytaarsfesten (ראש השנה) og den store Forsoningsdag (יום כיפור).

De afholdende Bønner, m. m.

§. 26. Bønnernes Foredrag paa Nytaarsdagene og den store Forsoningsdag bør, saavel ved Reciteringen som ved Sangene, udføres med den største Høitidelighed. Iøvrigt holdes Bønnerne uforandrede som de findes i **Machsor** (מחזור), i hvilken Henseende endnu følgende bemærkes:

a) Der bliver af Menigheden ikke sagt nogen יהי רצון hverken før, under eller efter Schofar-Blæsningen (תקיעת שופר); de, som ønske at sige den, maae derfor gjøre dette i dybeste Stilhed.

b) Strax efter den næstsidste מלך עליון begynder Forsangeren, uden at pausere, den følgende מלך עליון med Udeladelse af Ordet אבל (saaledes at den indskudte Strophe aldeles ikke siges). Alle disse Stropher siges iøvrigt saaledes, at Forsangeren foredrager den hele Strophe, og Menigheden tilligemed Choret blot svare לעדי עד ימלוך.

Ved alle lignende Steder afvexler Forsangeren paa samme Maade med Menigheden.

c) Ved פזמונים iagttages den samme Orden, som er angivet ovenfor §. 11.

d) De om יום כפור efter פתיחה sigende סליחות ere følgende:

til שחרית: אנא השם
שלש עשרה
פזמון
עקידה

til מוסף: אדם איך יזכה
פזמון
עקידה

til מנחה: אנשי אמונה אבדו
פזמון
עקידה

e) Prækenen om Nytaarsdagene holdes førend Schofar-Blæsningen, efterat Haphtora er forelæst.

Paa Forsoningsdagen holdes tvende Prækener, den ene om Foraftenen (כל נדרי) strax efter Bønnen שהחינו, og den anden om Dagen. Derimod bliver den almindelige Kirkebøn holdt til שחרית efter Thoralæsningen.

III.

Religionsprøven og den almindelige Bededag.

A. Religionsprøven.

Foreløbig Bemærkning.

§. 27. Jomere den religiøse Kraft og Hellighed af en Handling, som Religionsprøven, er afhængig af Præstens Individua-

litet, desmindre er man istand til at fastsætte noiagtige Bestemmelser om Anordningen og Gangen ved denne Festlighed. Efterfølgende §§ skulle derfor, forsaavidt ingen Allerhøieste Befaling ligger til Grund for dem, ingenlunde være bindende for den fungerende Geistlige, hvorimod det skal være ham uformeent, at foretage saadanne Forandringer, som han maatte finde passende til at forøge Hoitideligheden. Dog bør han vogte sig for altfor overdreven Prunk og deslige, til hvilken Ende følgende i alt Fald kunde tjene ham til Anviisning eller Rettesnor.

Om Tiden.

§. 28. Ifølge den allernaadigste Anordning af 29 Marti 1814 §. 16. holdes Religionsprøven tvende Gange om Aaret, nemlig i Mai og November, paa en Søndag eller Onsdag. Den foretages under Ledsagelse af Instrumental=Musik, og begynder en Time efterat den daglige Gudstjeneste er tilende, hvilket derfor offentligen bekjendtgjøres.

Om Gangen og Ordenen.

1) Sang.

§. 29. Hoitideligheden begynder med en eller to danske Psalmer, der have Hentydning til den forehavende Festlighed, under hvis Affyngelse de, der skulle prøves, stille sig i en Kreds omkring Tribunen, Drengene paa den ene Side, og Pigerne paa den anden.

2) Prædiken og Prøvelse.

Efterat Sangen er tilende, holder Præsten en til Dagen svarende Tale til Menigheden, i hvilken han tilsidst gaaer over til Prøvelsen, og under samme i en fri Katekisation gjennemgaaer med Drengene og Pigerne, efter den Orden, hvori de staae for ham, samtlige Religionens Sandheder.

3) Troesbekjendelses Aflæggelse.

Herpaa følger en kort Sang, hvorefter Præsten holder en Tale, som til Afskeed, til Børnene, i hvilken han tillige forbereder dem til den aflæggende Troesbekjendelse. Denne affordres samtlige Børn paa eengang eller ogsaa enkelte i nogle af Præsten fremsættende Spørgsmaale, paa hvilken de eensstemmigen svare Ja! eller Ja, saasandt hjelpe mig Gud! eller paa lignende Maade. Som Exempel kunde følgende tjene til Rettesnor: Og saa spørger jeg Eder da i denne hellige Stund for Gud, den Alvidende, o. s. v. eller: Og saa bekjender da i denne hellige Stund ꝛc.

1. Ere I overbeviste om (eller: Troer I sandfærdigen og vissligen) at Gud den almægtige er een og eneste, som i sin Kjærlighed har skabt Verden, opholder og regjerer Alting?
2. Ere I overbeviste om at Han ved sit hellige Ord har aabenbaret sig for os, og at dette indeholder usvigelig Sandhed til vor Oplysning og Helligelse?
3. Ere I overbeviste om at det er vort højeste Kald, at leve og døe i denne Eders sande Troe, og at vi ved from Vandel efter samme opnaae vor Sjæls Salighed?
4. Vil I (eller: Er det Eders faste Forsæt) stedse vandre efter denne Lærdom, og bestandig stræbe efter, alt bedre og bedre at lære at kjende samme?
5. Vil I elske Herren, vor Gud, af ganske Hjerte, ganske Sjel og al Evne, og i Kjærlighed til Ham elske Eders Næste, som Eder selv?
6. Vil I blive standhaftige i denne Tro og denne erkjendte Lærdom, flye alt hvad der kan vildlede Eder fra samme, modstaae alle Fristelser, og endnu i Døden besegle Eders Hengivenhed i Gud med Israelitens freidige Bekjendelse: שמע ישראל ד׳ אלהינו ד׳ אחד ɔ: Hør Israel, Herren, vor Gud, er det eneste evige Væsen?

eller f. Ex.

1. Troer Du paa Een eneste Gud, Verdens Skaber, Opholder og Styrer?

2. Troer Du at han har aabenbaret os sin Villie ved Moses og Propheterne?

3. Troer du, at Han, som har skabt vor Sjæl udødelig, lønner Dyden og straffer Lasten, og er det dit urokkelige Forsæt, at vandre efter Guds aabenbarede Villie, øve det Gode og skye det Onde, at holde fast ved din Tro og endnu i Dødens Stund som Israelit vise den, ved Bekjendelsen שמע ישראל ד׳ אלהינו ד׳ אחד (5 Mos. 6, 4) Hør Israel! Herren, vor Gud, er den eneste evige Gud?

Præsten kan ogsaa paa en anden Maade sammenfatte Troesbekjendelsen og Villieserklæringen i een Sætning, som f. Ex:

1. Troer I, at Eders Sjæls Salighed er knyttet til Antagelsen af og den hellige Vandel i de Lærdomme, som I nu have bevidnet; troer I, at Gud har viist sig os i sin høieste Kjærlighed og kundgjort os sin hellige Villie; troer I, at der intetsteds findes høiere Glæde end i denne Hans Lære, og at denne er den bedste Anviisning til vor Fuldkommenhed og Lyksalighed?

hvorpaa Børnene svare: Ja! det troe vi.

2. Er det Eders urokkelige Beslutning at leve for Guds Rige, hvortil I har erholdt Underviisning i Herrens Lære; vil I bortfjerne alt syndigt Væsen fra Eder, og undgaae alt hvad der fører til Synd; vil I sætte Eders høieste Ære i Guds Velbehag, aldrig ved jordiske Fordele lade Eder forføre til at vige fra denne Eders Religion, og bevare et fromt Sindelag, en urokkelig Tro og en god Samvittighed ligetil Graven?

Børnene. Ja! det ville vi ved den guddommelige Naades Bistand! eller: saasandt Gud dertil forhjælpe os!

Skulde Præsten finde det passende, saa kan han ogsaa blandt de Prøvende vælge en Yngling og en Jomfrue, der i de Ovri=

ges Navn afvexlende besvare Spørgsmaalene, omtrent paa følgende Maade:

Præsten: Eftersom I nu have afgivet Beviis paa at I behørigen ere underviiste i den Israelitiske Religion, saa spørger jeg Eder: Ere I overbeviiste om at denne Religion er sand og guddommelig, og at I ved samme kunde vorde salige?

Ynglingen: Ja! Alle de som oprigtigen bekjende sig til den og leve efter den, have allerede her paa Jorden himmelsk Fred, hvor langt større maa deres Salighed ikke være hos vor himmelske Fader i Evigheden.

Præsten: Ere I alle overbeviiste herom?

Alle: Ja.

Præsten: Troer I altsaa fuldt og fast paa Gud, paa hans aabenbarede Ord, og paa den Gjengjeldelse Han vil tildele os?

Jomfruen: Ja! Vi ere alle faste i Troen paa den Eneste, som faderligen vaager over os, som har sluttet sin Pagt med Abraham, som i den hellige Thora har kundgjort os sin Villie, og som vil gjengjælde os efter vor Vandel. Intet skal nogensinde gjøre os vaklende i denne Troe, men i den ville vi forblive standhaftige til vor sidste Stund.

Præsten: Er dette Alles faste Overbeviisning?

Alle: Ja.

Præsten: Er det ogsaa Eders alvorlige Forsæt, at vandre efter denne Lære, og derfor bestandig dybere at udgrandske dens Mening?

Ynglingen: Helligt og dyrebart er dette vort Forsæt, at tage denne Lære til Rettesnor for vort Levnet, og derfor ville vi gribe enhver Leilighed, bestandig bedre at lære den at kjende.

Præsten: Stemme I alle hermed overeens?

Alle: Ja.

Præsten: Vel er det let, at fatte en saadan Beslutning, men vanskelig er Udførelsen; hvorledes haabe I da at modstaae de jordiske Fristelser og at holde fast ved Troen?

Jomfruen: Det, hvorved vi hænge med vort gandske Hjerte, det, der er bleven dyrebart for vor Sjel, fra det ville vi aldrig afvige, og bestandig ihukomme det høieste Bud: "Du skal elske Herren, din Gud, af gandske Hjerte, af gandske Sjel, og med al din Evne."

Præsten: Vil I det?

Alle: Ja.

Præsten. Men naar Lidenskaberne ville tage Eder fangen, naar mange Opofrelser, mange Forsagelser paalægges Eder?

Ynglingen: Desuagtet ville vi holde fast, modstaae Anfægtningen og flye for Synden.

Præsten: Er dette Eders faste Foretagende?

Alle: Ja.

Præsten: Men veed I ikke, hvor let Mennesket kan falde?

Jomfruen: Gud, som har dannet os, som tilgiver vor Synd, Han vil staae os bi og hjelpe os naar vi ville forblive hellige, paa det at vi kunne vandre i from Uskyldighed; thi det hedder i Skriften: והתקדשתם והייתם קדוש ɔ: stræber efter at være hellige og I ville vorde hellige.

Præsten. Haabe I alle dette?

Alle. Ja.

Præsten. Og hvormed ville I bestaae i den sidste Kamp paa Jorden?

Ynglingen: Ogsaa da ville vi rette vort Blik paa Ham, den Allerhøieste, og om end Kraften svinder, endnu i Døden styrke os ved Troens hellige Støtte שמע ישראל ד׳ אלהינו ד׳ אחד Hør Israel! Herren, vor Gud, er den eneste evige Gud!

Alle: Ja! Vort sidste Udraab skal være: שמע ישראל ד׳ אלהינו ד׳ אחד.

Præsten: "Jagttager den guddommelige Pagts Ord, og

handler derefter, da ville I være lykſalige i alt hvad I foretage Eder" (5 Moſ. B. 29, 8).

4) Velſignelſen.

Herpaa opfordrer Præſten i en passende Overgang Børnene at række ham Haanden til Løvtets Aflæggelſe. En til den forehavende Handling passende høitidelig Sang begynder, under hvilken Børnene, det ene efter det andet, nemlig først Pigerne og derefter Drengene, træde frem for Præſten, lægger deres høire Haand i hans Venſtre, hvorved Præſten lægger dem ſin Høire paa Hovedet, og ſaaledes velſigner hver enkelt, givende hver iſær Advarſler og Ønſker.

5) Bøn.

Saaſnart de alle igjen ere gaaede tilbage til deres Plads, retter Præſten endnu nogle hjertelige Ord til dem, og, ſaavidt det kan være passende, til alle Tilſtedeværende, hvorefter han ſlutter Handlingen med en opbyggelig Bøn, ſom han holder med Børnene og ligeſom forebeder dem; eller ſom han, i Forældrenes og Værgernes Navn, holder over Børnene, ſom deres Lærer i Religionen.

Herpaa følger en Sang, efter hvilken Præſten beſtiger Prædikeſtolen, og oplæſer følgende Bøn:

"Hellige Gud! Alt Godes Kilde, al Velſignelſes Væld!
"Hvormed ſkulle vi tolke vor Fryd for den hellige, naade-
"defulde Gave, Du har forundt os, for Religionen, dette
"Lys fra Himlen, der forklarer og forſkjønner vor jordiſke
"Bane! Atter har Du idag overtydet os om, at Du vil
"lade Din Aand og Dit guddommelige Ord rigeligen boe
"i Iſrael, at det ikke fortabes fra den hellige Troe og den
"ſandfærdige Lære, men voxer og tager til i Dyd og Sæ-
"delighed. Ja! Du har overbeviiſt os om, at Du holder
"Dit Tilſagn, ſom Du har givet vore Fædre, at Din Pagt

"ikke skal ophøre og Dit Ord ikke skal vige fra vor Mund, "ikke fra vore Børns og Børnebørns Mund, fra nu af og i "al Evighed. O Gud! Maatte vi dog stedse vise os saa= "dan Naade værdige! Maatte dog i Særdeleshed alt det "Gode og Sande, vi idag have hørt, paany befæste os "alle i Troen, styrke os i Kjærligheden, og gjøre os uover= "vindelige i Haabet. Ja! algode Fader i Himmelen! Lad "denne Dag tjene os alle dertil, paa det at vi alle kaste "Synden fra os, flye og undgaae det Onde, men efter= "stræbe og øve det Gode, det som helliger Mennesket. O "Gud! Dette skal være vort alvorlige Forsæt; denne Be= "slutning ville vi alle tage med fra Dit Huus, og tragte efter "at opfylde i Livet. Men ak! Du, vort Væsens Skaber, "kjender jo vor Svaghed og Skrøbelighed; Du veed, at "vi kun alt for let glemme det fromme Forsæt. Derfor "bede vi Dig, forund Du os Kraft dertil; bring Du os un= "der Livets Adspredelser i Erindring, hvad vi idag have for= "nummet, indprent Du dybt i vor Sjel Hengivelse og Iver "i at rette os efter Din Villie, efter Din Lov; at vi al= "drig glemme den seneste Profets i Israel, Malachias Til= "raab, naar han med sine sidste Ord formaner os at ihu= "komme den Lære, som Du gav os ved Moses, Din Tje= "ner, med alle de Love og Bud, som Du befalede ham "paa Horeb. Hvor vi fare vild, lad Dit Ord igjen føre "os tilbage; opreis Du den Snublende, og viis Du den "Faldne Veien til igjen at søge, igjen at finde Dig, den "Alkjærlige.

"Forund os ogsaa den Naade, at den sandrue Troes= "bekjendelse, som idag er aflagt blandt os, maatte være "velsignet med de rigeste Frugter til Glæde for vor elskede "Konge og Landsfader, at han maatte frydes ved gudfryg= "tige Undersaatter, som paa det trofasteste elske ham, paa "det ivrigste virke til Fædrelandets Vel. Ja! bønhør Du

"den unge Troesskares inderligste Ønsker, i Forening med
"hvilke vi anraabe Dig om Velsignelse over vor Regents
"Hoved, over hans Kongehuus, hans Folk og hans hele
"Land.

"Og som for Fædrelandet, saaledes bønfalde vi Dig i
"tro Kjærlighed idag for alle Mennesker, at Kjærlighed og Vel-
"villie, Dyd og Sandhed bestandig tage til iblandt dem, at
"i os Dit Navn stedse mere maatte forherliges, at hverken
"Liv eller Død maatte skille os fra den faste Tro paa Dig,
"fra den sande Kjærlighed til Dig, i hvilken der er skjæn-
"ket os den høieste Salighed. Amen!"

Herpaa følger en Psalme, eller den første Strophe af Slutningssangen, derefter Velsignelsen og endelig Slutningssangen.

B. Den almindelige Bededag.

Gangen og Ordenen.

§. 30. Paa den almindelige Bededag (4de Fredag efter Paasken), bliver, som i Landets øvrige Kirker, til Dagens Festlighed holdt Gudstjeneste i Synagogen, som finder Sted i følgende Orden:

Om Formiddagen Kl. 12 aabnes Kirken, og Høitideligheden begynder med tvende Psalmer, som afsynges. Derefter følger Prædikenen, for hvilken een af de foreskrevne Texter, Es. 55, 6—8 eller Ps. 67, 2—8, lægges til Grund. I denne tages især deleshed Hensyn til de forskjellige Begivenheder, der have hændt Fædrelandet, for at opvække Taknemmelighed for den Naade, med hvilken den Allerhøiestes Omhue har beskyttet og beskjærmet Fædrelandet i saa mangen Fare.

Efter Prædikenen følger som sædvanlig den almindelige Kir-

kebøn med passende Hentydning til Dagens Hoitideligholdelse, Velsignelsen og endelig atter tvende Psalmer, hvormed Gudstjenesten endes.

Fjerde Affnit.

Om den almindelige Kirkebøn.

Hensigten.

§. 31. Den almindelige Kirkebøn har til Formaal, fra den særegne Gjenstand, for hvilken Prædikenen har søgt at begeistre, i en hjertelig Opløftelse igjen at gaae over til det Almindelige, og efter den Enkeltes religiøse Trang at anvende hiin paa Sindets Opvækkelse til indvortes Andagt, hvortil Velsignelsen da knytter sig.

Det ubundne Ords Anvendelse derved.

§. 32. Af den foregaaende §. fremlyser, at Præsten ved den almindelige Kirkebøn bør kunne betjene sig af det frie, levende Ord, hvilket, som det Indres fyrige Tolker, bedst opvækker Andres Andagt. Den Formular, som hidtil undertiden er bleven forelæst, kan derved tjene ham til Veiledning, hvoraf han iøvrigt kan benytte sig, naar han ikke foretrækker en ubunden Bøn.*

For den sidste eller næstsidste Dag af enhver af Festerne (מתנת יד) ere imidlertid særegne Kirkebønner i Anledning af dem affattede, hvilke bør oplæses paa det at Menigheden ved dem

* Naar handelsesviis mange eller forskjellige Forbønner skulle tilføies (cfr. §. 34), saa maa altid den staaende Formel afbenyttes, eller en speciel forfattet Bøn oplæses.

efter Festens Bestemmelse underviſes i Troen og Læren, noget, ſom desſnarere opnaaes ved det beſtemte Ords Gjentagelſe, jo lettere dette formaaer, paany at vække Tilhørernes Opmærkſomhed og Andagt, hvilket gjøres fornødent ved det lange Mellemrum, der finder Sted mellem Feſterne. Imidlertid ſkal det ogſaa herved ſtaae Prædikanten frit, at holde en anden af ham i denne Anledning forfattet Bøn, hvorved han muligen kunde agte at tage Henſyn til ſæregne Tidsbegivenheder, hvilken Bøn dog altid maa oplæſes.

Tiden, naar den holdes.

§. 33. Den almindelige Kirkebøn følger umiddelbart efter Prædikenen, og ſtaaer ſaaledes i Forbindelſe med den. Agter Præſten imidlertid at oplæſe Formularen, ſaa ſlutter han ſin Prædiken med en kort Bøn eller paa en anden brugelig rhetoriſk Maade, hvorpaa Choret iſtemmer et tre Gange gjentaget Amen, Halleluja eller desl., og Præſten forelæſer derefter Bønnen andægtigen. Han kan dermed ſætte Slutnings-Velſignelſen i Forbindelſe, eller lade et Amen affynge imellem dem.

Paa den ſidſte eller næſtſidſte Dag i Feſterne oplæſes denne Bøn, med Udeladelſe af Velſignelſen, førend Thora igjen ſættes ind i den hellige Lade, og bortfalder altſaa efter Prædiken, efter hvilken altſaa blot Velſignelſen uddeles.

Indhold.

§. 34. I Bønnen, der indbefatter Menneſkelivets forſkjellige almindelige Forhold, bedes desuden udtrykkeligen for Landsfaderen, for det Kongelige Huus og for Fædrelandets Vel. Begivenheder i den Kongelige Familie, ſom Fødſelsdage o. desl., der enten ere indtrufne, eller indtræffe i Løbet af den kommende Uge, blive ſærſkilt omtalte. Desforuden ſkeer Forbøn for Syge, Lidende og Sørgende (hvorved tillige de Afdøde omtales) ſamt for Reiſende; Takſigelſe for glædelige Tilfælde, Forlovelſer og Giv-

termaal i Samfundet, hvorved paa Forlangende Personernes Navne tilføies, hvilket altid iagttages med Hensyn til Barselkoner og Nyfødte (see §. 37). Paa de Dage, hvor Sjæle-Ihukommelse holdes, omtales dette ligeledes udtrykkeligen.

Lysning fra Prædikestolen.

§. 35. Den i Landets Love paabudne Lysning fra Prædikestolen, der skeer 3 Gange forinden noget Ægteskab indgaaes, kan Præsten ligeledes passende sætte i Forbindelse med den almindelige Kirkebøn, idet han vedføier en Bøn for dem, der agte at indlade sig i Ægteskab, som f. Ex.: "Vi bede ogsaa for dem iblandt "os, der ville indtræde i Givtermaal, at Du dertil maatte hel- "lige deres Aand, nemlig for N. N., der med Din Bistand æg- "teskabeligen agter at forbinde sig med Jomfru N. N." eller Præsten oplæser, efter at have uddeelt Velsignelsen, saaledes: "Der ere ogsaa Personer i vor Menighed som agte at indtræde "i den hellige Ægtestand og hermed offentligen forkyndes, nem- "lig for første (anden eller tredie) Gang N. N. en Søn af "N. N. med Jomfrue N. N." o. s. v.

Femte Afsnit.

Om de kirkelige Casual-Festligheder.

Omskjærelse.

§. 36. Drengebørnenes Omskjærelse foretages ikke i Kirken men hjemme hos Forældrene, af hvilken Grund Morgen-Gudstjenesten paa Forlangende sammesteds kan holdes, eller ogsaa, naar Forældrene eller Fadderne maatte ønske saadant, og

derfor erlægge en fastsat Betaling, Synagogen om Morgenen ved Gudstjenesten kan vorde oplyst mere eller mindre i Forhold til Gavens Størrelse. I ethvert Tilfælde skal den store ottearmede Stage (מנורה) tændes, hvilket hos den Fattige skeer uden, og hos den Formuende for en bestemt Betaling. Gudstjenesten holdes af den første Forsanger. Ved Omskjærelsen maa Præsten være tilstede og holde en kort Bøn til den forehavende Handlings Helligelse, eller ogsaa til paa Forlangende at indvie den med en kort Tale.

Om Barselkonernes første Kirkegang. I Almindelighed.

§. 37. At tolke Gud sin Tak for Frelsen i Farens Stund, er enhver Barselkones religiøse Pligt, og det er derfor en ældgammel Skik, at hun ved sin første Udgang indfinder sig i Herrens Huus. For nu at udtrykke hendes Følelser med det rette Ord og at vække disse, skal Præsten ved en passende Omtale i den almindelige Kirkebøn mindes hende ogsaa med Hensyn til særdeles Omstændigheder, hvorved han tillige kan anføre hendes og Ægtefællens Navn, og ved Udtrykket af deres Taknemligheds-Følelser endnu tilføie deres Forsæt, Løvte eller Bøn, omhyggeligen at maatte opdrage Barnet i Dyd og Troe.

Om samme ved et Pigebarns Fødsel.

§ 38. Er Konen, som holder sin første Kirkegang, nedkommen med et Pigebarn, saa maa dettes Navn, saaledes som det skal kaldes i Samfundet, udtrykkeligen tilføies ved Løvtet om dets trofaste Opdragelse, og isærdeleshed Herrens Velsignelse nedbedes over samme.

Anmærkn. Det er en Selvfølge, at Præsten kun er pligtig til de ovennævnte religiøse Handlinger, forsaavidt som der desangaaende skeer behørig Anmeldelse hos ham.

Om Vielser.

Foreløbig Bemærkning.

§. 39. Vielserne kunne saavel foretages hjemme som i Synagogen, og det skal derfor staae enhver frit, at vælge det Sted, hvor han vil, at samme skal holdes; ligesom Præsten skal være berettiget til at forbyde en Vielse i Synagogen, naar han paa Grund af stedfindende Omstændigheder skulde finde dette upassende.

De nedenstaaende Bestemmelser gjelde om Vielserne i Synagogen, som uden nogen Forskjel foretages paa een og samme Maade, med Undtagelse af de særdeles anførte Bemærkninger.

Stedet o. s. v. i Synagogen.

§. 40. Vielses-Ceremonien skeer paa Tribunen, over hvilken Brudehimlen udspendes. Til samme erholde blot Brudgommen, Bruden, de tvende mandlige og de tvende qvindelige Brudeførere Adgang, efter nedenstaaende Bestemmelser; de øvrige Personer derimod forholde sig efter det i Synagoge-Reglementets §. 61 Fastsatte.

Ved enhver Vielse tændes den store Menorah,; hvo der ønsker en større Belysning kan erholde samme i Forhold til den af ham derfor erlæggende Betaling.

Naar Brudeparret ønsker det, saa kan det, ligeledes mod en derfor fastsat Betaling, erholde Tilladelse til at lade Handlingen foretage under Ledsagelse af blæsende Instrumenter; dog maa Præsten iforveien have givet sit Samtykke til de derved spillende Musikstykker.

Tiden.

§. 41. Vielsen foretages altid om Eftermiddagen, og saaledes at hele Handlingen er forbi en halv Time forinden Vesperbønnens (מנחה) Begyndelse, paa det at den daglige Gudstjeneste i Synagogen derved ikke forstyrres.

Ordenen.

§. 42. 1) Høitideligheden begynder med **Mincha**-Bønnen, hvorved Forsangeren strax lydeligen foredrager תפלת שׁ״צ, derefter:

2) מי אדיר, som synges under Ledsagelse af Choret. Naar Sangen begynder, stiger Brudgommen med de tvende mandlige Brudeførere op ad Tribunen paa den ene Side, medens Præsten betræder samme paa den anden Side, og stiller sig imellem Over- og Under-Cantoren, som de tvende Vidner ved Vielsen. Naar Sangen holder ved אחד אלהינו, bliver paa Præstens derom givne Anviisning

3) Bruden indført, som imidlertid har opholdt sig i et af Kirkens Sideværelser, med de tvende Brudeførersker. De bestige Tribunen saaledes, at Bruden kommer til at staae paa høire Side af Brudgommen, og begge de qvindelige Brudeførere paa hendes høire Side, med Ansigtet vendt hen til Præsten imod Østen.

4) Er alting saaledes ordnet, saa holder Præsten en Vielses-tale, og oplæser

5) De første Velsignelser (ברכות) efter de sædvanlige Formu-larer, rækker Brudgommen og Bruden Vinen at drikke, hvorpaa hiin sætter denne Vielsesringen paa Fingeren, med de Ord: הרי את מקדשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל Med denne Ring er du mig ægteviet efter Moses og Israels Love.

6) Herpaa oplæser Præsten Vielsesbrevet (כתובה) og de øvrige Velsignelser (ברכות), som han indleder med passende Ord, f. Ex. "I Kraft af det mig anbetroede hellige Embede og i vor Religions Navn, hvis Tjener jeg er, erklærer jeg Dem ved dette Vielsesbrevs Forelæsning, for lovmæssige Ægtefolk."

7) Endelig affynges de tvende første Vers af den 128de Psalme, efter hvilken Præsten holder en Slutningsbøn og lyser Vel-signelsen over det nygifte Par; derpaa følge de sidste Vers

af ovennævnte Psalme; Forsangeren foredrager Bønnen עלינו, under hvilken Bruden og Brudgommen bøie sig ved ואנחנו כורעים ꝛc. og derefter forlade Tribunen.

Anmærkn. Paa Forlangende kan, til Handlingens Forkortelse, Psalm 128 derved udelades.

Om Liigbegjængelser.

Liigvognen.

§. 43. Til Ligenes Begravelse forsynes Liigvognen med en simpel og passende Decoration, som uden ringeste Forskjel bliver den samme for alle Personer, og under intetsomhelst Foregivende tør forandres ved noget Dødsfald.

Anmærkn. Om Liigvognens Decoration har Synagoge-Forstanderskabet at gjøre Aftale med Præsten. Iøvrigt forstaaer det sig af sig selv, at naar i Tidens Længde en Forandring i Liigvognens ydre Udsmykning maatte findes passende, dette vel kan tilstedes, dog saaledes, at denne da atter maa bibeholdes uden Forskjel for nogen Person.

Ligenes Vadskning og Klædning.

§. 44. Ligenes Vadsken og Klæden kan foretages enten hjemme eller ogsaa paa Kirkegaarden i den dertil indrettede Bygning, hvilket aldeles bestemmes af de Efterlevendes eller ved den Afdødes desangaaende udtalte sidste Villie. Naar Vadskningen foregaaer paa Kirkegaarden, saa maae de dertil ansatte Personer iforveien indfinde sig der, for strax at kunne modtage Liget og ufortøvet begynde deres Dont.

Om de dertil Berettigede.

§. 45. 1) Den Ret, at foretage Ligets Vadskning o. s. v. tilkommer fremfor alle Medlemmerne af Begravelses-Selskaberne (חברות), hvilke efter Tour afvexle deri, undtagen hvor den Afdøde selv har været Medlem af et af disse Selskaber.

2) Skulde [illegible] imidlertid ikke ville underkaste sig en eller anden [illegible] eller fastsættende Anordning, saa tilstedes denne Ret dem ikke, til hvilken Ende 5 Personer af Menigheden blive ansatte, som da eller i andre særdeles Tilfælde, naar Selskaberne ikke ville eller kunne foretage hiin Forretning, mod en fastsat Betaling besørge samme, hvilken Betaling ved Fattige udredes af Samfundets Casse; disse Personer maae iøvrigt af Præsten lade sig instruere, om hvad de ved denne deres Function have at iagttage.

3) Qvindelige Liig behandles af Fruentimmere, af hvilken Aarsag ligeledes, i Mangel af Koner, der, som hidtil, frivilligen have paataget sig denne Forretning, 5 Personer af Menigheden dertil antages.

Om Liigfølget.

§. 46. 1) Ingen tilstedes Adgang til Liigbegjængelsen (hverken til at kjøre med eller til at indfinde sig paa Kirkegaarden), som ikke er sortklædt.

2) Ingen indbydes til Liigfølget.

3) Det er ogsaa tilladt, at indfinde sig med en Sørgekappe.

4) Ved enhver Liigbegjængelse maae Over- og Undercantoren samt tvende Kirkebetjenter være tilstede.

5) De ved det stedfindende Liig i den anordningsmæssige dybe Sorg satte Slægtninger er det tilstedt, at indfinde sig i andre end sorte Klæder.

Om Kjørselen til Kirkegaarden.

§. 47. Foruden de af Begravelses=Selskaberne ved ethvert Liigtog af deres Kasse bekostede Vogne, der kjøre med til Kirkegaarden, gjelder endnu, til Ordens Haandhævelse, følgende.

1) De, der tilvogns ville slutte sig til Liigtoget, maae 5 Timer iforveien melde saadant for den, som besørger Ordenen ved Begravelsen;
2) Alle de, der ville følge, forsamle sig paa den Afdødes Bopæl;
3) Ordenen ved Kjørselen er følgende:
   a) Liigvognen,
   b) De nærmeste sørgende Slægtninger,
   c) Direktørerne for det Begravelses=Selskab, som Touren holder til,
   d) Den Afdødes øvrige Frænder,
   e) De, som ellers agte tilvogns at følge Toget.
4) Dersom Præsten følger med Toget, saa sidder han i samme Vogn som de nærmeste Sørgende, eller i den strax efter dem følgende Vogn.

Ordenen paa Kirkegaarden.

§. 48. Naar Liigvognen er ankommen paa Kirkegaarden, saa bliver Liget der modtaget af Begravelsesselskabets Medlemmer, som bringe det i det dertil bestemte Liighuus, for at foretage Vadskningen m. m., hvis dette ikke allerede er besørget; derefter indfinde de nærmeste Sørgende sig ved Liget, for at iagttage de brugelige Ceremonier. Saasnart dette er skeet, eller hvis dette allerede skulde være observeret i den Afdødes Bopæl, saa ordner Toget til Begravelsen sig paa følgende Maade:

a) De Dybtsørgende og Begravelses=Selskabets Medlemmer, efter en af dem iforveien truffen Aftale;
b) De, som have vadsket Liget, følge parviis;

c) Derefter de, som tilvogns have fulgt Liget, i den Orden, hvori de ere kjørte;
d) De, som først maatte have indfundet sig paa Kirkegaarden, ligeledes parviis;
e) Ankommen ved Indgangen til Kirkegaarden, hvor Forsangeren befinder sig med Choret, bliver Liget sat ned, og Forsangeren begynder den sædvanlige Bøn הצור ꝛc. (S. **504**), i hvilken Menigheden og Choret istemme afvexlende med Verserne; undtagen paa de Dage, hvor denne Bøn ikke pleier at holdes.
f) Efter denne Bøn fortsættes Toget som sædvanligt, hvorved Choret synger יושב בסתר, og gjentager det saa ofte, indtil man er kommen til Graven.
g) Liigkisten sættes nu ned ved Graven, hvor da Medlemmerne af Begravelses-Selskabet (eller ved et Fruentimmer de dertil bestemte Koner) foretage de sædvanlige Ceremonier førend Nedsænkelsen, og umiddelbart derpaa
h) nedsænkes samme i Graven, hvorefter Liigfølget i behørig Orden kaster Jord derpaa.
i) Toget vender tilbage, og ved Indgangen til Kirkegaarden holde de Dybtsørgende paa sædvanlig Maade den brugelige Bøn (S. **506**).

Naar Præsten er tilstede ved Liigbegjængelsen, holder han en Bøn, saasnart Liget er blevet sat ned ved Graven. Vil han holde en Liigtale, saa lader han Choret iforveien synge et Vers af יושב ꝛc. Dog maa han, ifald han vil holde en Tale, forinden have erholdt Synagoge-Forstanderskabets Samtykke dertil.

Om Indsamlingen af Almisser.

§. **49.** Det skal være Begravelsesselskaberne efter deres Tour tilladt, ved Liigbegjængelserne at indsamle Almisser, dog blot paa den Afdødes Bopæl og paa Kirkegaarden, ved hvis Indgang Samleren stiller sig, og kan opfordre de frem- og tilbage-

gaaende af Liigfølget til at yde deres Skjærv, dog tør dette ingenlunde skee paa Veien fra Sørgehuset til Kirkegaarden.

Om Liigkisten og Graven.

§. 50. Medlemmerne af Begravelsesselskaberne tør deeltage i Liigkistens og Gravens Forfærdigelse, dog maa hiin være færdig 3 Timer og denne 2 Timer forinden Begravelsen.

Tvende Forstandere skulle have Tilsyn dermed, og, naar et af Selskaberne maatte ville lægge disse Anordninger nogen Hindring iveien, være berettigede til, for Betaling at antage Personer, der fuldføre Alting, og hvis Bekostning udredes af Familien, eller ved Fattiges Begravelse, af Samfundets Casse.

Slutningsbemærkning.

§. 51. Paa udtrykkeligt Forlangende kan Chorsangen bortfalde, dog maa Forsangeren i ethvert Tilfælde begynde Bønnen הצור תמים, hvorfor han erholder en nærmere bestemmende Betaling.

